

Regeringens proposition

2001/02:151

Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen

Prop.
2001/02:151

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2002

Göran Persson

Björn Rosengren
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att tillsynen över alla delar i arbetslöshetsförsäkringen hålls samman hos en fristående myndighet, benämnd Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, för att garantera rättssäkerheten och säkra likabehandlingen av de försäkrade samt för att stärka legitimiteten i försäkringen.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar, med undantag för utbetalningen av statsbidragen, samtliga av Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) nuvarande uppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. Ändringar föreslås i anledning därav i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK) och lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF). En ändring föreslås även gällande möjligheten att enligt 94 § LAK återkräva statsbidrag. För återkrav skall inte längre krävas att beslutet om ersättning enligt ALF *uppenbart* strider mot ALF, LAK eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter. Ändringen görs för att förstärka principen om likabehandling och värna om den enskildes rättssäkerhet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens uppgifter gentemot myndigheterna inom AMV skall vara att

- granska AMV:s rutiner för hantering vid arbetsförmedlingen av ärenden om arbetslöshetsersättning,
- granska handläggningen vid arbetsförmedlingen av ärenden gällande arbetslöshetsersättning samt
- för AMS påtala de brister som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har funnit vid sin granskning inom AMV varefter AMS för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och regeringen skall redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av vad som har påtalats.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får vidare meddela föreskrifter för verkställigheten av LAK och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. Frågan om tillsynsmyndighetens och AMS rätt att utfärda föreskrifter för verkställigheten av ALF och förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring bereds vidare.

AMS ansvar som central förvaltningsmyndighet och chefsmyndighet i förhållande till länsarbetsnämnderna förblir oförändrat.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen inrättas som ett enrådighetsverk med ett insynsråd och med en generaldirektör som chef.

Ansvaret för tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen föreslås övergå från AMS till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen den 1 januari 2003.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2003 utom vad gäller en ändring i 47 § ALF. Kravet i den paragrafen att en ansökan om arbetslöshetsersättning skall göras skriftligen föreslås slopat redan från och med den 1 augusti 2002.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	9
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Bakgrund	17
4.1	Behovet av förändring	17
4.2	Den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen	18
4.3	Arbetsmarknadsverkets uppgifter och organisation	20
5	En ny tillsyn	24
5.1	En ny tillsynsmyndighet inrättas	24
5.2	Tillsynsmyndighetens uppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna	29
5.3	Tillsynsmyndighetens uppgifter gentemot Arbetsmarknadsverket	35
5.4	Rätten att utfärda verkställighetsföreskrifter	38
6	Tillsynsmyndighetens organisation m.m.	40
7	Övriga frågor	43
7.1	Internationella frågor	43
7.2	Ansökan om arbetslöshetsersättning	45
8	Förslagets ekonomiska konsekvenser	47
9	Ikraftträdande	48
10	Författningskommentar	49
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	49
10.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	49
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	50
	Sammanfattning av promemorian Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2001:75)	52
	Promemorians lagförslag	54
	Remissinstanserna	57
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002	58
	Rättsdatablad	59

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:151

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 47 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Ansökan om ersättning görs *skriftligen* hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Arbetsmarknadsstyrelsen.

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av Arbetsmarknadsstyrelsen.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Prop. 2001/02:151

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

dels att nuvarande 48 e § skall betecknas 48 f §,

dels att 47, 48, 48 f, 51, 52, 54, 57, 59 och 66 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen införs en ny paragraf, 48 e §, av följande lydelse.

Lydelse enligt denna proposition Föreslagen lydelse
avsnitt 2.1

47 §

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

Lydelse enligt SFS 2001:63

Föreslagen lydelse

48 §

Till personer som uppfyller villkoren för rätt att med bibehållen ersättning söka arbete i något annat EU- eller EES-land eller i Schweiz utfärdar *Arbetsmarknadsstyrelsen* intyg som visar rätten till ersättning.

Till personer som uppfyller villkoren för rätt att med bibehållen ersättning söka arbete i något annat EU- eller EES-land eller i Schweiz utfärdar *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* intyg som visar rätten till ersättning.

Lydelse enligt SFS 2001:1153

Föreslagen lydelse

48 e §

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut enligt 48 a–48 d §§.

Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna skall till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen lämna de uppgifter som har betydelse för tillsynen över

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 f §

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut enligt 48 a–48 e §§.

Arbetsmarknadsstyrelsen får, även till förmån för enskild part, överklaga en domstols och en arbetslöshetskassas beslut i ärenden som avses i 49 §.

51 §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, även till förmån för enskild part, överklaga en domstols och en arbetslöshetskassas beslut i ärenden som avses i 49 §.

Beslut av Arbetsmarknadsstyrelsen i ärenden om utfärdande av intyg enligt 48 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

52 §

Beslut av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i ärenden om utfärdande av intyg enligt 48 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till den instans som har meddelat beslutet. Skrivelsen skall ha kommit in till den instansen inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet eller, om överklagandet anförts av Arbetsmarknadsstyrelsen eller en arbetslöshetskassa, inom två månader från beslutets dag.

54 §

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till den instans som har meddelat beslutet. Skrivelsen skall ha kommit in till den instansen inom två månader från den dag klaganden fick del av beslutet eller, om överklagandet anförts av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen eller en arbetslöshetskassa, inom två månader från beslutets dag.

En arbetslöshetskassas, Arbetsmarknadsstyrelsens eller en domstols beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat har angetts i beslutet eller bestämts av den instans som skall överpröva beslutet.

57 §

Beslut enligt denna lag från en arbetslöshetskassa, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen eller en domstol gäller omedelbart, om inte något annat har angetts i beslutet eller bestämts av den instans som skall överpröva beslutet.

Arbetsmarknadsstyrelsen får överta en arbetslöshetskassas upp-

59 §

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får överta en arbets-

gift att i länsrätten och kammarrätten föra det allmännas talan.

Arbetsmarknadsstyrelsen för det allmännas talan i Regeringsrätten.

löshetskassas uppgift att i länsrätten och kammarrätten föra det allmännas talan.

Inspektionen för det allmännas talan i Regeringsrätten.

Prop. 2001/02:151

66 §

Sökande som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om förhållanden av betydelse för bedömningen av deras rätt till ersättning skall fränkännas rätt till ersättning. När sökanden är medlem i en arbetslöshetskassa skall ett sådant fränkännande ske först sedan arbetslöshetskassan med stöd av 37 § andra stycket lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor beslutat att inte utesluta den sökande som medlem. Fränkännandet skall gälla under minst 130 ersättningsdagar. Om det finns särskilda skäl får fränkännandet gälla under färre dagar.

Till sökande som fränkänts ersättning enligt första stycket får ersättning betalas ut först sedan de har utfört sådant förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt då det förhållande som ledde till fränkännandet kom till arbetslöshetskassans kännedom.

Finns det sannolika skäl att en sökande gjort sig skyldig till ett förfarande som avses i första stycket, kan ersättning som tillkommer den sökande innehållas i avvaktan på utredning i ärendet.

Beslut enligt första stycket skall av kassan genast anmälas till *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Beslut enligt första stycket skall av kassan genast anmälas till *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Prop. 2001/02:151

Härigenom föreskrivs att 5–7, 12, 13, 15, 17, 19, 43, 46, 50, 53, 64, 71, 84, 89–92, 94, 97–100, 103, 104, 107 och 109 §§ lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

En arbetslöshetskassas stadgar skall ange följande:

1. arbetslöshetskassans firma,
2. kassans verksamhetsområde,
3. uppgift om kassan är avsedd för anställda eller företagare eller båda kategorierna,
4. den ort i Sverige där kassans styrelse skall ha sitt säte,
5. betalningssätt för arbetslöshetsersättning,
6. betalningssätt för avgifter,
7. påföljden för försummelse att till kassan betala avgift eller särskilt uttaxerat belopp,
8. antalet styrelseledamöter och revisorer samt deras suppleanter, sättet att tillsätta dem och tiden för deras uppdrag,
9. bestämmelser om föreningsstämma,
10. antalet ombud som skall utses till föreningsstämman, sättet att utse dem och tiden för deras uppdrag,
11. tid för ordinarie föreningsstämma,
12. den tid inom vilken föreningsstämman skall sammankallas, hur den skall sammankallas och hur andra meddelanden skall ges till kända för ombuden och medlemmarna, samt
13. den tid inom vilken en medlem som vill få ett ärende behandlat vid en föreningsstämma skall begära det och hur det skall göras.

Första stycket 8 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för privatanställda.

Arbetsmarknadsstyrelsen får medge att en arbetslöshetskassas stadgar innehåller annat än det som anges i första stycket, om det finns särskilda skäl.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får medge att en arbetslöshetskassas stadgar innehåller annat än det som anges i första stycket, om det finns särskilda skäl.

6 §

En arbetslöshetskassa får inte utöva annan verksamhet än sådan som avses i 1 § eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Arbetsmarknadsstyrelsen* får medge undantag från denna föreskrift, om det finns särskilda skäl.

En arbetslöshetskassa får inte utöva annan verksamhet än sådan som avses i 1 § eller använda medel för ändamål som är främmande för sådan verksamhet. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* får medge undantag från denna föreskrift, om det finns särskilda skäl.

7 §

En förening som vill verka som arbetslöshetskassa registreras hos *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Registreringen gäller från den dag ansökan om registrering kom in till *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

En förening som vill verka som arbetslöshetskassa registreras hos *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

Registreringen gäller från den dag ansökan om registrering kom in till *inspektionen*.

12 §

Arbetsmarknadsstyrelsen får förelägga arbetslöshetskassan att inom en viss tid avge yttrande eller vidta rättelse, om *styrelsen* finner att ett beslut som anmäls för registrering eller en handling som bifogas anmälan

1. inte har tillkommit i behörig ordning,

2. till sitt innehåll strider mot lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, mot denna lag, mot föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar eller mot arbetslöshetskassans stadgar,

3. i något viktigare hänseende har formulerats otydligt eller vilseledande.

Om en arbetslöshetskassa inte följer ett sådant föreläggande, skall anmälan avskrivras. En underrättelse om att så kan ske skall tas in i föreläggandet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får förelägga arbetslöshetskassan att inom en viss tid avge yttrande eller vidta rättelse, om *inspektionen* finner att ett beslut som anmäls för registrering eller en handling som bifogas anmälan

1. inte har tillkommit i behörig ordning,

2. till sitt innehåll strider mot lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, mot denna lag, mot föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar eller mot arbetslöshetskassans stadgar,

3. i något viktigare hänseende har formulerats otydligt eller vilseledande.

13 §

Finns det något hinder mot registrering även efter det att ett yttrande som sägs i 12 § första stycket har avgetts och arbetslöshetskassan har haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall *Arbetsmarknadsstyrelsen* vägra registrering, om det inte finns anledning att ge ett nytt föreläggande.

Finns det något hinder mot registrering även efter det att ett yttrande som sägs i 12 § första stycket har avgetts och arbetslöshetskassan har haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* vägra registrering, om det inte finns anledning att ge ett nytt föreläggande.

15 §

En arbetslöshetskassa skall ha en styrelse med minst tre ledamöter samt suppleanter.

En av ledamöterna och hans eller hennes suppleant skall som

En av ledamöterna och hans eller hennes suppleant skall som

statens representant utses av *Arbetsmarknadsstyrelsen*. Övriga ledamöter och suppleanter väljs av föreningsstämman.

Den ledamot och den suppleant som utsetts av *Arbetsmarknadsstyrelsen* har rätt till ersättning för uppdragets fullgörande med det belopp som regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Arbetsmarknadsstyrelsen* fastställer.

statens representant utses av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*. Övriga ledamöter och suppleanter väljs av föreningsstämman.

Den ledamot och den suppleant som utsetts av *inspektionen* har rätt till ersättning för uppdragets fullgörande med det belopp som regeringen eller efter regeringens bemyndigande *inspektionen* fastställer.

17 §

Styrelseledamöter skall vara bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Arbetsmarknadsstyrelsen* i ett särskilt fall tillåter annat.

Den som är underårig, i konkurs, har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller är underkastad näringsförbud får inte vara styrelseledamot.

Till styrelseledamot får föreningsstämman välja endast den som är medlem i kassan.

Styrelseledamöter skall vara bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* i ett särskilt fall tillåter annat.

19 §

Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid om ledamoten begär det. Ett sådant uppdrag upphör i förtid även i det fall att den som utsett ledamoten eller, i fråga om vald styrelseledamot, föreningsstämman beslutar det. Anmälan om att uppdrag upphört i förtid skall göras hos arbetslöshetskassans styrelse och hos *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid om ledamoten begär det. Ett sådant uppdrag upphör i förtid även i det fall att den som utsett ledamoten eller, i fråga om vald styrelseledamot, föreningsstämman beslutar det. Anmälan om att uppdrag upphört i förtid skall göras hos arbetslöshetskassans styrelse och hos *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

43 §

En arbetslöshetskassas beslut om medlemsavgifter och om särskild uttaxering skall godkännas av *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

En arbetslöshetskassas beslut om medlemsavgifter och om särskild uttaxering skall godkännas av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

46 §

Om det finns särskilda skäl, får *Arbetsmarknadsstyrelsen* medge utträde vid en senare tidpunkt än vad som sägs i 45 §, dock senast

Om det finns särskilda skäl, får *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* medge utträde vid en senare tidpunkt än vad som sägs i

vid utgången av sju månader.

45 §, dock senast vid utgången av sju månader.

Prop. 2001/02:151

50 §

En arbetslöshetskassa skall hålla ordinarie föreningsstämma före den 1 juli varje år.

Arbetsmarknadsstyrelsen får medge att stämma hålls vid en senare tidpunkt eller att den hålls endast vartannat år.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får medge att stämma hålls vid en senare tidpunkt eller att den hålls endast vartannat år.

53 §

Föreningsstämman fastställer antalet ombud som skall väljas.

Föreningsstämman kan bemyndiga styrelsen att fastställa antalet ombud. Ett sådant bemyndigande blir giltigt endast om det godkänns av *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Föreningsstämman kan bemyndiga styrelsen att fastställa antalet ombud. Ett sådant bemyndigande blir giltigt endast om det godkänns av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

64 §

Rätten kan ändra en föreningsstämmas beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Skall föreningsstämmans beslut enligt denna lag anmälas för registrering, skall rätten underrätta *Arbetsmarknadsstyrelsen* för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller om rätten genom beslut under rättegången har förordnat att beslutet inte får verkställas.

Skall föreningsstämmans beslut enligt denna lag anmälas för registrering, skall rätten underrätta *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller om rätten genom beslut under rättegången har förordnat att beslutet inte får verkställas.

71 §¹

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Arbetsmarknadsstyrelsen* får utfärda närmare föreskrifter om arbetslöshetskassans bokföring och årsredovisning. Om det finns särskilda skäl, får föreskrifterna avvika från vad som följer av bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554).

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* får utfärda närmare föreskrifter om arbetslöshetskassans bokföring och årsredovisning. Om det finns särskilda skäl, får föreskrifterna avvika från vad som följer av bokföringslagen (1999:1078) och årsredovisningslagen (1995:1554).

84 §

Ett avtal om fusion skall för att bli giltigt godkännas av förenings-

Ett avtal om fusion skall för att bli giltigt godkännas av förenings-

¹ Senaste lydelse 1999:1117.

stämman i den överlåtande arbetslöshetskassan samt av *Arbetsmarknadsstyrelsen*. Bestämmelserna i 59 § skall tillämpas i fråga om en föreningsstämmas beslut att godkänna en fusion.

stämman i den överlåtande arbetslöshetskassan samt av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*. Bestämmelserna i 59 § skall tillämpas i fråga om en föreningsstämmas beslut att godkänna en fusion.

89 §

Arbetsmarknadsstyrelsen utövar tillsyn över arbetslöshetskassorna och gör uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetsmarknadsstyrelsen skall verka för att bestämmelserna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i denna lag tillämpas likformigt och rättvist.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen utövar tillsyn över arbetslöshetskassorna och gör uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen.

Inspektionen skall verka för att bestämmelserna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i denna lag tillämpas likformigt och rättvist.

90 §

En arbetslöshetskassa skall för tillsyn och uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen lämna uppgifter enligt vad regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Arbetsmarknadsstyrelsen* föreskriver.

En arbetslöshetskassa är skyldig att lämna *Arbetsmarknadsstyrelsen* tillträde till föreningsstämman och styrelsesammanträdena.

En arbetslöshetskassa skall för tillsyn och uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen lämna uppgifter enligt vad regeringen eller efter regeringens bemyndigande *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* föreskriver.

En arbetslöshetskassa är skyldig att lämna *inspektionen* tillträde till föreningsstämman och styrelsesammanträdena.

91 §

Arbetsmarknadsstyrelsen får meddela de erinringar i fråga om en arbetslöshetskassas verksamhet som styrelsen finner behövliga.

Arbetsmarknadsstyrelsen får förelägga en arbetslöshetskassa att inom en viss tid vidta de åtgärder som behövs för rättelse, om

1. en avvikelse har gjorts från kassans stadgar, denna lag, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller de författningar och föreskrifter i övrigt som gäller för kassans verksamhet,
2. stadgarna inte längre uppfyller kraven enligt 5 §,
3. kassans tillgångar inte är tillräckliga, eller
4. någon annan allvarlig anmärkning kan riktas mot kassans verksamhet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får meddela de erinringar i fråga om en arbetslöshetskassas verksamhet som styrelsen finner behövliga.

Inspektionen får förelägga en arbetslöshetskassa att inom en viss tid vidta de åtgärder som behövs för rättelse, om

92 §

Om ett föreläggande enligt 91 § inte har följts inom den tid som angetts i föreläggandet och det förhållandet mot vilket anmärkningen riktats inte heller har undanröjts på något annat sätt, får *Arbetsmarknadsstyrelsen* bestämma att arbetslöshetskassan helt eller delvis under en viss tid inte skall ha rätt till statsbidrag.

Om ett föreläggande enligt 91 § inte har följts inom den tid som angetts i föreläggandet och det förhållandet mot vilket anmärkningen riktats inte heller har undanröjts på något annat sätt, får *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* bestämma att arbetslöshetskassan helt eller delvis under en viss tid inte skall ha rätt till statsbidrag.

94 §

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

I frågor om återkrav beslutar *Arbetsmarknadsstyrelsen*. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning *uppenbart* strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller förkortas om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

I frågor om återkrav beslutar *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

97 §

Arbetsmarknadsstyrelsen får, även till förmån för en enskild part, överklaga en domstols och en arbetslöshetskassas beslut i ärenden som avses i 95 §.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får, även till förmån för en enskild part, överklaga en domstols och en arbetslöshetskassas beslut i ärenden som avses i 95 §.

98 §

Beslut som en arbetslöshetskassa fattar med stöd av denna lag får i andra fall än som avses i 62 och 95 §§ överklagas hos *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ett sådant ärende överklagas hos regeringen.

Beslut som en arbetslöshetskassa fattar med stöd av denna lag får i andra fall än som avses i 62 och 95 §§ överklagas hos *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*.

Inspektionens beslut i ett sådant ärende överklagas hos regeringen.

99 §

Utan hinder av vad som sägs i 2 § första stycket får styrelsen för en förening som vägrats registrering överklaga *Arbetsmarknadsstyrelsens beslut* i ärendet om registrering.

Utan hinder av vad som sägs i 2 § första stycket får styrelsen för en förening som vägrats registrering överklaga *beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* i ärendet om registrering.

100 §

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen enligt 92 eller 94 § får överklagas av arbetslöshetskassan hos allmän förvaltningsdomstol.

103 §

Om överklagandet görs av *Arbetsmarknadsstyrelsen* eller av en arbetslöshetskassa skall skrivelsen med överklagandet ha kommit in till den instans som meddelat beslutet inom två månader från beslutets dag.

Om överklagandet görs av *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* eller av en arbetslöshetskassa skall skrivelsen med överklagandet ha kommit in till den instans som meddelat beslutet inom två månader från beslutets dag.

104 §

Arbetsmarknadsstyrelsens beslut i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

Beslut från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i frågor som avses i 8, 92 och 94 §§ skall överklagas inom två månader från beslutets dag.

107 §

En arbetslöshetskassas, Arbetsmarknadsstyrelsens eller en domstols beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat har angetts i beslutet eller bestämts av den instans som skall överpröva beslutet.

Beslut enligt denna lag från en arbetslöshetskassa, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen eller en domstol gäller omedelbart, om inte något annat har angetts i beslutet eller bestämts av den instans som skall överpröva beslutet.

109 §

Arbetsmarknadsstyrelsen får överta en arbetslöshetskassas uppgift att i länsrätt och kammarrätt föra talan.

Arbetsmarknadsstyrelsen för sådan talan i Regeringsrätten.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får överta en arbetslöshetskassas uppgift att i länsrätt och kammarrätt föra talan.

Inspektionen för sådan talan i Regeringsrätten.

En arbetsgrupp, i fortsättningen benämnd utredningen, inom Näringsdepartementet har under år 2001 haft i uppdrag att utreda utformningen av och arbetsuppgifterna för en från Arbetsmarknadsverket (AMV) fristående myndighet, med uppgift att utöva tillsyn över både arbetslöshetskassorna och arbetsförmedlingens arbete med frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen. Syftet med den fristående tillsynen är att uppnå en effektiv uppföljning av tillämpningen av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen och därigenom stärka rättssäkerheten och likabehandlingen för dem som får arbetslöshetsersättning. Utredningen har också övervägt och lämnat förslag i en fråga som inte har direkt koppling till tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen men som riksdagen har begärt att regeringen skall se över. Det gäller användningen av elektroniska ansökningar om arbetslöshetsersättning (se bet. 2000/01:AU5, rskr. 2000/2001:102). Utredningens arbete finns redovisat i departementspromemorian Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2001:75). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. Remissyttrandena finns att tillgå i Näringsdepartementet (dnr N2001/11619/A). De instanser som har avgivit yttrande finns i *bilaga 3*.

Lagrådet

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Förslagen om ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring hör inte till Lagrådets granskningsområde.

Förslagen om ändring i lagen om arbetslöshetskassor innebär huvudsakligen att Arbetsmarknadsstyrelsen ersätts med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. I övrigt föreslås att kriteriet uppenbart i 94 § lagen om arbetslöshetskassor utgår. Regeringen gör bedömningen att Lagrådets yttrande inte är nödvändigt eftersom ändringarna är av enkel beskaffenhet.

4.1 Behovet av förändring

Efter förslag i propositionen Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt (prop. 1999/2000:98) och propositionen En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139) har ändringar i centrala regler i arbetslöshetsförsäkringen gjorts (bet. 1999/2000:AU7, rskr. 1999/2000:230 respektive bet. 2000/2001:AU5, rskr. 2000/2001:102). Syftet med ändringarna är att uppnå en bättre och effektivare sökprocess som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt.

I prop. 1999/2000:139 behandlades även frågan om rättssäkerheten inom arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen framhöll att förslagen i propositionen bl.a. syftar till att stärka rättssäkerheten; De arbetssökande skall behandlas lika vid likartade situationer och oavsett var de bor i landet. Men självfallet kommer olika behandling att gälla vid olika situationer. Arbetsförmedlarnas roll att stödja de arbetslösa skall tydliggöras. Därigenom stärks också legitimiteten i arbetslöshetsförsäkringen. Genom tydligare och mer ändamålsenliga regler, en mer enhetlig och lika-behandlande tillämpning av reglerna samt genom upprätthållande av de grundläggande principerna i arbetslöshetsförsäkringen kan rättssäkerheten för de arbetssökande öka. För att uppnå detta krävs att tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen förstärks såväl vad gäller hanteringen hos arbetsförmedlingen som handläggningen hos arbetslöshetskassorna. Den nuvarande tillsynen är samlad hos Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) inom AMV. Samtidigt som AMS har att utöva tillsyn över systemet har styrelsen också att tillsammans med länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna att tillämpa reglerna i det system som skall granskas. AMS har därvid en roll som innebär såväl tillämpning av systemet som tillsyn över det.

Många personer, under stora delar av 1990-talet så mycket som 800 000 personer per år, är beroende av arbetslöshetsersättningen för sin försörjning under längre eller kortare tid av arbetslöshet. Det rör sig om 15–20 procent av arbetskraften. Hur och i vilka fall arbetslöshetsersättning lämnas styrs delvis av klara, för alla begripliga regler men också av regler som lämnar utrymme för bedömningar. Det sistnämnda gäller t.ex. frågan om vad som skall anses vara ett lämpligt arbete eller vad som kan accepteras som ett godtagbart skäl att tacka nej till ett erbjudet arbete. Såväl arbetsförmedlingen som arbetslöshetskassorna gör dagligen dessa bedömningar som påverkar de arbetslösas rätt till ersättning. AMS har utfärdat föreskrifter i dessa avseenden men det säger sig självt att det inte går att täcka in alla de olika fall som kan komma upp till bedömning utifrån en standard.

Förhållandena är sällan lika. Skiljaktigheterna kan röra sig om relativt enkla förhållanden som avståndet till den tilltänkta arbetsplatsen som mer komplicerade förhållanden såsom att den ene maken måste pendla till en annan ort för att hitta ett arbete. Bedömningen av kriterierna kan variera från region till region. För den enskilde arbetssökanden kan detta innebära en osäkerhet om vad som egentligen gäller och en brist i likabehandlingen. Det kan också skapa en brist på tilltro till arbetslöshetsförsäkringens legitimitet. För att motverka detta bör en tillsyn över arbetslöshets-

försäkringen skapas som kan accepteras av alla berörda och som kan agera helt självständigt i förhållande till myndigheterna inom AMV och de olika arbetslöshetskassorna. Mot denna bakgrund uttalade regeringen därför i prop. 1999/2000:139 att den avsåg att utreda möjligheterna att samla tillsynen över arbetslöshetskassornas och arbetsförmedlingens arbete med frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen i en ny myndighet som är fristående från AMV.

4.2 Den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringens utformning

Arbets- och kompetenslinjen är grunden i svensk arbetsmarknadspolitik. Det innebär att anställning alltid går före åtgärd eller passivt utbetalande av kontantstöd. Om det inte finns arbete skall den arbetslöse erbjudas lämplig utbildning eller praktikplats, som i sin tur kan leda till ett arbete. Arbetslöshetsförsäkringen skall lämna ersättning under en omställningsperiod fram till nytt arbete.

Sedan den 1 januari 1998 finns en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring som lämnar ersättning antingen i form av ett grundbelopp eller i form av en inkomstrelaterad ersättning. Grundbelopp lämnas till den som inte är medlem i en arbetslöshetskassa eller som är medlem i sådan men inte uppfyller de villkor som gäller för rätt till en inkomstrelaterad ersättning. Merparten av de försäkrade får vid arbetslöshet ersättning som bygger på inkomstbortfallsprincipen. Sådan ersättning lämnas till den som har varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader och under förutsättning att han eller hon efter det senaste inträdet i kassan har uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF).

För att ha rätt till arbetslöshetsersättning måste den arbetslöse stå till arbetsmarknadens förfogande, dvs. vara oförhindrad att åta sig arbete, vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete, ha anmält sig som arbetssökande på den offentliga arbetsförmedlingen och aktivt söka lämpligt arbete.

Ett arbete anses enligt 11 § ALF som lämpligt om

- det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbete och andra personliga förhållanden,
- anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförbara företag,
- arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och
- förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Som ett led i ökad rättssäkerhet vid tillämpningen av ALF får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete. Regeringen har delegerat denna rätt till AMS. AMS har i sin tur genom föreskrifter preciserat begreppet lämpligt arbete ytterligare (se AMSFS 2001:10).

Självförvållad arbetslöshet

Rätt till arbetslöshetsersättning förutsätter att arbetslösheten inte är självförvållad. Den som ansöker om ersättning och som har lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning eller som har skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande avstängs viss tid från ersättning. Avstängningstiden varierar mellan 10 och 60 ersättningsdagar och syftar till att markera vikten av att man inte lämnar ett arbete förrän man har funnit ett nytt. För den som avvisar ett erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd, sätts ersättningen ned vid första och andra tillfället. Den tredje gången upphör ersättningsrätten helt. Bestämmelserna om avstängning från och nedsättning av arbetslöshetsersättningen tillämpas också i fråga om arbetsmarknadspolitiska program vid vilka aktivitetsstöd lämnas (43–46 §§ ALF).

Kontrollen

Arbetslöshetsförsäkringen administreras av arbetslöshetskassorna. (1 § lagen [1997:239] om arbetslöshetskassor). Deras uppgift är att fatta beslut om och lämna arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet till de personer som uppfyller villkoren för detta. Ett beslut om arbetslöshetsersättning bygger dock på att arbetsförmedlingen på olika sätt medverkar med underlag. I första hand gäller detta naturligtvis uppgift om huruvida den arbetslöse är anmäld på arbetsförmedlingen. Förmedlingen skall emellertid också meddela arbetslöshetskassan om den finner anledning att ifrågasätta en arbetslös persons ersättningsrätt i vissa fall. Det gäller bl.a. om arbetsförmedlingen anser att det kan ifrågasättas om den arbetslöse kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande och i de fall en arbetslös avvisar ett erbjudet lämpligt arbete eller ett erbjudande att delta i arbetsmarknadspolitiska program.

Arbetsförmedlingen spelar således en central roll när det gäller kontrollen av att de arbetslösa som söker ersättning står till arbetsmarknadens förfogande m.m. Förmedlingen har efter den senaste regeländringen fått en än mer framträdande roll i och med kravet på att det senast inom tre månader från den arbetslöses anmälan på arbetsförmedlingen skall upprättas en individuell handlingsplan (se 9 § 4 ALF och prop. 1999/2000:139 s. 49). Planen skall vara ömsesidig och upprättas i samråd mellan den sökande och arbetsförmedlingen. Av den ömsesidiga handlingsplanen skall det framgå vad som förväntas av sökanden när det gäller sökaktivitet enligt grundvillkoret, aktuella sökområden samt en bedömning av vad som är lämpligt arbete eller lämplig arbetsmarknadspolitisk insats med hänsyn till sökandens förutsättningar. Planen skall också innehålla arbetsförmedlingens åtaganden för att underlätta för sökanden

att åter komma i arbete. Planen skall därigenom medverka till ett ökat samspel mellan den arbetssökande och arbetsförmedlingen. Den arbetssökandes medverkan i upprättandet av handlingsplanen är en förutsättning för rätt till arbetslöshetsersättning. AMS utfärdar föreskrifter om handlingsplanernas närmare innehåll och hur de skall följas upp.

Aktivitetsgarantin

För arbetssökande som under omställningsperioden inte har kunnat få en anställning, finns sedan den 1 augusti 2000 det arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgarantin i hela landet enligt förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program. Genom denna skapas en möjlighet för den arbetssökande att under en längre tid och under mer strukturerade och intensifierade former söka arbete och ändå ha försörjningen tryggad. Plats i aktivitetsgarantin erbjuds personer som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna. För att motverka den tidigare rundgången mellan arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiska program och därmed förtydliga försäkringens roll som omställningsförsäkring, har sedan den 5 februari 2001 rätten att återkvalificera sig till arbetslöshetsersättning genom deltagande i sådana program med aktivitetsstöd tagits bort (prop. 1999/2000:139 sid. 59 ff.)

Omfattning och kostnader

Täckningsgraden i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. andelen av arbetskraften som är ansluten till försäkringen, är hög. Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna är cirka 3,8 miljoner, vilket motsvarar omkring 90 procent av arbetskraften. Cirka 22,3 miljarder kronor betalades under 2001 ut i arbetslöshetsersättning. Huvuddelen av ersättningen, ca 90 procent, finansieras med statliga medel (arbetsgivaravgifter och allmänna skattemedel). Resterande del betalas av arbetslöshetskassornas medlemmar via medlemsavgifter (finansieringsavgiften). År 2001 täckte finansieringsavgiften cirka 10 procent av ersättningen. Arbetslöshetskassornas kostnader för administrationen av arbetslöshetsförsäkringen skall också täckas av medlemsavgiften. Genom ett system med utjämningsavgift och utjämningsbidrag sker en viss utjämning av medlemsavgifterna mellan arbetslöshetskassorna.

4.3 Arbetsmarknadsverkets uppgifter och organisation

Uppgifter

AMV omfattar enligt förordningen (2001:623) med instruktion för Arbetsmarknadsverket AMS och en länsarbetsnämnd i varje län. I Gotlands län bedrivs under tiden den 1 januari 1998 – den 31 december 2006 försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Länsstyrelsen i Gotlands län fullgör under den tid som försöksverksamheten pågår de uppgifter som ankommer på länsarbetsnämnden. I länsarbetsnämnderna ingår bland annat den offentliga arbetsförmedlingen.

AMV:s huvuduppgifter framgår av förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Dessa är

- att effektivt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft,
- att främja sysselsättning och kompetensutveckling för arbetslösa personer på en effektiv och flexibel arbetsmarknad,
- att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden,
- att motverka långa tider utan reguljärt arbete, samt
- att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad och på andra sätt bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män samt till ökad mångfald i arbetslivet.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten bedrivs i form av platsförmedling, vägledning, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetslivstjänster och vissa anställningsfrämjande åtgärder.

Platsförmedling innebär att arbetsförmedlingen informerar och lämnar den arbetssökande erbjudanden om lediga arbeten och att arbetsgivaren får hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga platser. Senast inom tre månader från anmälan vid arbetsförmedlingen skall arbetsförmedlingen i samråd med den arbetssökande upprätta en individuell handlingsplan. Som nämnts tidigare utfärdar AMS föreskrifter om handlingsplanernas närmare innehåll och hur dessa skall följas upp (se AMSFS 2001:11). Genom vägledning får den enskilde stöd och information för att kunna göra ett övervägt val av arbete och utbildning. I förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges vidare att de arbetsmarknadspolitiska programmen är arbetsmarknadspolitiska insatser som syftar till att stärka den arbetssökandes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Den som är i behov av särskilt stöd erbjuds arbetslivsinriktad rehabilitering i form av utredande, vägledande, rehabiliterande eller arbetsförberedande insatser.

AMS roll som chefs- och tillsynsmyndighet

AMS är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna, i vilka arbetsförmedlingarna ingår. I AMS uppgifter ingår särskilt att leda, samordna och utveckla den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inom landet och att se till att denna bedrivs effektivt. Vidare skall AMS sätta upp mål och riktlinjer för verksamheten inom respektive länsarbetsnämnd, fördela de ekonomiska och andra resurser som står till AMV:s förfogande, följa upp och utvärdera resultatet av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och meddela de internadministrativa föreskrifter och andra beslut som behövs för att uppnå samordning, rationaliseringar och enhetlighet inom AMV. Hos AMS finns en arbetslöshetsförsäkringsdelegation som följer utvecklingen av det kontanta stödet till arbetslösa. AMS får överlämna åt delegationen att besluta i principiella ärenden om arbetslöshetsersättning.

AMS uppgift som tillsynsmyndighet är enligt 89 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK) att utöva tillsyn över arbetslöshetskassorna och att följa upp arbetslöshetsförsäkringen samt verka för att bestäm-

melserna i LAK och i ALF tillämpas likformigt och rättvist. I praktiken innebär detta att AMS i relation till arbetslöshetsförsäkringen:

- bevakar att arbetslöshetskassorna, såsom privaträttsliga subjekt vilka beslutar om statliga medel och till vilka delegerats rätt att fatta beslut som innebär myndighetsutövning, följer de regler som gäller för verksamheten,
- i sin roll som chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna följer att dessa bevakar att arbetsförmedlingen i den operativa verksamheten fullgör sina uppgifter i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen,
- utfärdar föreskrifter för tillämpningen av LAK och ALF, samt
- företräder staten i domstol i frågor om arbetslöshetsersättning och medlemskap i arbetslöshetskassor.

AMS styrelse har formulerat riktlinjer för tillsynsverksamheten. Enligt dessa riktlinjer omfattar tillsynen av arbetslöshetskassorna fyra huvudmoment: regelgivning, registrering och godkännande, verksamhetskontroll samt verksamhetsanalys.

I regelgivningen ingår att AMS utfärdar föreskrifter, allmänna råd och kommentarer till reglerna kring arbetslöshetsförsäkringen. Vidare har AMS givit ut regelböcker för arbetslöshetskassor avseende försäkringsbestämmelser och föreningsrättsliga bestämmelser. Genom råd och anvisningar kan AMS även ge vägledning åt arbetslöshetskassorna i deras uppgifter att överklaga avgöranden av domstol. Detta gäller särskilt i ärenden som kan få principiell betydelse.

AMS registeransvar omfattar registrering av nybildade arbetslöshetskassor och sammanslagning av arbetslöshetskassor (7, 12, 13 och 84 §§ LAK). Även ett avvikande innehåll i verksamheten eller i arbetslöshetskassornas stadgar skall godkännas av AMS (5–6 §§ LAK). Arbetslöshetskassornas beslut om medlemsavgifter skall också godkännas av AMS (43 § LAK). AMS kan även t.ex. medge vissa undantag beträffande reglerna om utträde och föreningsstämma (46, 50, 53 och 64 §§ LAK)

Verksamhetskontrollen innebär att arbetslöshetskassorna och deras verksamhet granskas av AMS genom kontroll och uppföljning av exempelvis handläggning av enskilda ärenden, administrativa rutiner och den utbildning kassorna ger sin personal.

Den verksamhetsanalys som utförs av AMS består av uppföljning och analys av arbetslöshetsförsäkringens utveckling och arbetslöshetskassornas verksamhet. I detta sammanhang inhämtar och sammanställer AMS statistik.

För att AMS skall kunna fullgöra sin tillsynsuppgift (89 § LAK) i relation till arbetslöshetskassorna framgår av 90 § första stycket LAK att dessa är skyldiga att till AMS lämna de uppgifter som AMS behöver för att kunna genomföra tillsyn och uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen. AMS har dessutom rätt att närvara vid arbetslöshetskassornas föreningsstämmor och styrelsesammanträden (90 § andra stycket LAK). Vidare skall det i varje arbetslöshetskassas styrelse finnas en representant för staten (15 § andra stycket LAK). Representanten och suppleanten för denne utses av AMS.

Vad gäller sanktionsmöjligheter får AMS enligt 91 § LAK meddela de erinringar i fråga om en arbetslöshetskassas verksamhet som AMS finner behövliga. Vidare får AMS enligt samma bestämmelse förelägga en ar-

betslöshetskassa att inom en viss tid vidta de åtgärder som behövs för rättelse, om

- en avvikelse gjorts från kassans stadgar, LAK, ALF eller de författningar och föreskrifter i övrigt som gäller för kassans verksamhet,
- stadgarna inte längre uppfyller kraven enligt 5 § LAK, dvs. inte längre innehåller alla de uppgifter om firma, verksamhetsområde m.m. som anges i 5 §,
- kassans tillgångar inte längre är tillräckliga, eller
- någon annan allvarlig anmärkning kan riktas mot en arbetslöshetskassas verksamhet.

Om föreläggandet inte följts inom den tid som angetts i föreläggandet eller rättats på annat sätt får AMS enligt 92 § LAK bestämma att arbetslöshetskassan helt eller delvis under en viss tid inte skall ha rätt till statsbidrag.

Statsbidrag skall återbetalas om en arbetslöshetskassa har fått sådant utan att ha rätt till det eller har fått för stort bidrag (94 § LAK). Ett återkrav kan också grundas på att ett beslut om ersättning enligt ALF är felaktigt. Vid sådana situationer får emellertid återkrav endast ske om beslutet om utbetalning av ersättning *uppenbart* strider mot ALF, LAK eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av dessa lagar. Vid återkrav kan beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen

Länsarbetsnämnden är länsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor. Den har som särskild uppgift att leda, samordna och utveckla den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i länet och se till att denna bedrivs effektivt. I länsarbetsnämnden ingår den offentliga arbetsförmedlingen. Som nämnts ovan bedrivs i Gotlands län under tiden den 1 januari 1998 – den 31 december 2006 försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Länsstyrelsen i Gotlands län fullgör under den tid som försöksverksamheten pågår de uppgifter som ankommer på länsarbetsnämnden.

Förutom ovan angivna uppgifter fullgör länsarbetsnämnden enligt förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten vissa uppgifter i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen. Enligt förordningen är länsarbetsnämnden, i praktiken arbetsförmedlingen, skyldig att underrätta berörd arbetslöshetskassa och AMS om en arbetssökande som får eller begär arbetslöshetsersättning

- avvisar ett erbjudet lämpligt arbete eller ett arbetsmarknadspolitiskt program,
- på annat sätt genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att en anställning eller deltagande i ett program inte kommer till stånd,
- uppträder så att det finns anledning för länsarbetsnämnden att förmoda att sökanden inte vill eller kan anta något som helst arbete, eller
- frivilligt och utan godtagbar anledning lämnat en anställning eller blivit avskedad på grund av otillbörligt uppförande och arbetslöshetskassan inte på annat sätt kan antas ha fått kännedom om det.

Underrättelsen sker genom att länsarbetsnämnden till arbetslöshetskassan skickar ett meddelande om ifrågasatt ersättningsrätt. Det är arbetslöshetskassan som sedan beslutar vilken följd detta skall få för medlemmens ersättningsrätt.

Enligt AMS föreskrifter är inskrivning hos arbetsförmedlingen obligatorisk för arbetssökande som uppbär arbetslöshetsersättning eller som får sin ersättningsrätt prövad. Om en arbetssökande inte kommer på avtalad tid och inte heller hör av sig till arbetsförmedlingen skall avanmälan till arbetslöshetskassan ske omedelbart och personen avaktualiseras som arbetssökande inom en vecka.

5 En ny tillsyn

5.1 En ny tillsynsmyndighet inrättas

Regeringens bedömning: Tillsynen över alla delar i arbetslöshetsförsäkringen bör hållas samman hos en från berörda parter fristående myndighet för att säkra likabehandlingen av de försäkrade och för att stärka legitimiteten i försäkringen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, *Länsrätten i Stockholms län*, *Svenskt Näringsliv*, *Landsorganisationen i Sverige (LO)*, *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)*, *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)*, *Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO)*, *Småföretagarnas arbetslöshetskassa (SmåA)*, *Kammarrätten i Jönköping* och *Justitiekanslern (JK)*, tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget om en fristående tillsynsmyndighet.

Justitieombudsmannen (JO) avstyrker att en ny myndighet inrättas och menar att en förstärkt tillsyn inom AMS vore att föredra. *Riksrevisionsverket (RRV)* avstyrker förslaget om en ny myndighet eftersom uppgiften att höja kvaliteten i arbetsförmedlingarnas handläggning av arbetslöshetsförsäkringen i första hand är ett ansvar för länsarbetsnämnderna och AMS. RRV anser också att utredningen inte presenterat ett tillräckligt underlag för att det skall kunna bedömas om och i så fall hur en sammanhållen tillsyn kan ge bättre effekt än om tillsynen bedrivs separat. AMS avstyrker förslaget om en ny myndighet mot bakgrund av att AMS inte kan se några fördelar med att placera tillsynen hos en ny myndighet. AMS påpekar särskilt de ökade kostnader en ny myndighet skulle medföra. *Statskontoret* avstyrker förslaget om en ny myndighet då en förstärkt tillsyn omfattande alla delar i arbetslöshetsförsäkringen lika väl kan uppnås inom AMS. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* avstyrker förslaget eftersom underlaget är otillräckligt till följd av att uppdraget varit så begränsat enligt ESV.

En sammanhållen tillsyn

Såväl i departementspromemorian Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:58) som i propositionen En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139) har pekats på brister i hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen som äventyrar rättssäkerheten och likabehandlingen av de försäkrade. I propositionen resulterade detta i slutsatsen att tillsynen över arbetslöshetskassorna och arbetsförmedlingens arbete med frågor om arbetslöshetsförsäkringen bör stärkas.

Som framgått tidigare ligger ansvaret för kontrollen av att arbetslöshetsersättning lämnas enligt gällande regler både på arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassorna. Hur förmedlingen och kassorna utövar denna kontroll skall följas upp av myndigheterna inom AMV, dvs. AMS och länsarbetsnämnderna. AMS har utöver denna kontroll också rätt att utfärda verkställighetsföreskrifter för tillämpningen av arbetslöshetsförsäkringen. AMS kan även överklaga beslut av en arbetslöshetskassa i ärenden om ersättning enligt ALF där de föreskrifter som AMS själv utfärdat tillämpats.

För de arbetslösa och försäkrade kan det vara svårt att hålla isär de olika roller myndigheterna och deras organ inom AMV har beträffande arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslöshetsförsäkringens legitimitet är starkt beroende av att allmänheten har tilltro till den. Det är därför viktigt att arbetslöshetsförsäkringen och dess handhavande inte är utformad så att det kan ge anledning till misstro. Med denna utgångspunkt kan ifrågasättas lämpligheten av att tillsynen över arbetsförmedlingens agerande i försäkringsfrågor ligger inom samma organisation. Det finns därför skäl att ställa frågan om den nuvarande tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen har en sådan utformning att den främjar tilltron till försäkringen. Vidare är det viktigt att reglerna tillämpas enhetligt över hela landet så att arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring kan upprätthållas.

Flera remissinstanser, däribland *JO*, *AMS*, *RRV* och *Statskontoret* avstyrker att tillsynen förs över till en ny myndighet. De menar bl.a. att en förstärkt tillsyn inom AMS vore att föredra och att uppgiften att höja kvaliteten i arbetsförmedlingarnas handläggning av arbetslöshetsförsäkringen i första hand är ett ansvar för länsarbetsnämnderna och AMS. Även regeringen anser att AMS och länsarbetsnämnderna har ett stort ansvar vad gäller arbetsförmedlingens hantering av ärenden om arbetslöshetsersättning. AMS har redan förbättrat, bl.a. genom intensiva utbildningsinsatser, förmedlingens hantering av dessa ärenden. Detta utesluter enligt regeringens mening emellertid inte att även en extern tillsyn införs för att ytterligare understryka behovet av likabehandling och rättssäkerhet. RRV har också anfört att en extern statlig tillsyn över en statlig myndighets kärnverksamhet riskerar att skapa otydlighet vad avser ansvarsförhållanden. Regeringen vill här peka på att det även inom andra områden finns extern statlig tillsyn över statliga myndigheter, t.ex. inom utbildningsområdet där Högskoleverket har tillsynen över högskolorna. Regeringen inser emellertid att AMS och tillsynsmyndighetens uppgifter

kommer att överlappa varandra men anser att eventuella problem i detta avseende måste kunna lösas i samverkan mellan de båda myndigheterna.

Regeringens bedömning är därför i likhet med utredningens att tillsynen kan utformas, både i fråga om organisation och innehåll, på ett bättre sätt än den nuvarande. En första utgångspunkt bör härvid vara att tillsynen, som utredningen anför, måste ses ur ett helhetsperspektiv. Arbetsförmedling, arbetslöshetskassa och den sökande skall samverka med det yttersta målet att sökanden snabbast möjligt skall kunna återgå till ett lämpligt arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Det krävs således insatser i flera avseenden för att säkerställa en rättvis och likartad behandling av dem som gör anspråk på ersättning och därmed förstärka förtroendet för arbetslöshetsförsäkringen men också för att garantera att de offentliga medel som avsätts för arbetslöshetsersättning används effektivt. Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen bör vara enkla och tydliga samt borga för likabehandling men med hänsyn till skiftande förhållanden. För att garantera detta bör insatser göras för att effektivisera och förbättra tillsynsverksamheten.

Enligt regeringens mening är en fristående och sammanhållen tillsyn över arbetslöshetskassorna och arbetsförmedlingens arbete med frågor om arbetslöshetsförsäkringen det bästa sättet för att stärka rättssäkerheten inom försäkringen och att nå en effektiv uppföljning av hur reglerna i den tillämpas. Bristen i likabehandlingen av arbetssökanden kan dessutom motverkas eftersom en sådan tillsynsverksamhet kan agera helt självständigt i förhållande till de inblandade parterna. Tillsynen bidrar därigenom även till att stärka tilltron till och legitimiteten i arbetslöshetsförsäkringen.

En ny fristående tillsynsmyndighet bör inrättas över arbetslöshetsförsäkringen som kan stärka rättssäkerheten för och likabehandlingen av de arbetslösa samtidigt som den medverkar till att arbetsmarknadens funktionssätt förbättras. Tillsynsfunktionen skall ur detta perspektiv se på alla aspekter av försäkringen.

Genom en sammanhållen tillsyn skapas förutsättningar för;

- *Mer likartad och rättvisare* tillämpning av reglerna hos arbetslöshetskassorna och arbetsförmedlingen. Alla arbetslösa får därigenom samma behandling vilket förstärker rättssäkerheten för den arbetslöse.
- *Legitimitet* och ökad *tilltro* till arbetslöshetsförsäkringen.
- *Effektivare* uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen.

Likabehandling och legitimitet

En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring, där efterlevnaden av regler är hög, förutsätter hög legitimitet och tilltro hos allmänheten. Studier av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), vilka refereras i promemorian Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:58), har visat på stora variationer mellan arbetsförmedlingar vad gäller hur strikt reglerna om att stå till arbetsmarknadens förfogande och vad som skall anses som s.k. lämpligt arbete tolkas och tillämpas. Viss brist på enhetlighet vad gäller tillämpningen av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen kan också konstateras hos arbetslös-

hetskassorna i samma studie. Dessa brister i hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen tillsammans med den rundgång mellan öppen arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska program som funnits under senare år har lett till ett minskat förtroende för arbetslöshetsförsäkringen eftersom sökande i liknande situationer har behandlats alltför olika.

Genom en likabehandling av arbetssökande vid prövningen av rätten till arbetslöshetsersättning bidrar arbetslöshetsförsäkringen till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Reglerna skall tillämpas på ett likartat sätt, alla arbetslösa skall behandlas lika oberoende av kön, utbildning, yrke, bostadsort, vilken arbetslöshetskassa sökanden tillhör eller vid vilken arbetsförmedling anmälan om arbetslöshet skett. Inte heller skall någon åtskillnad göras mellan dem som enbart är medlemmar i eller anslutna till en arbetslöshetskassa och dem som också är medlemmar i det fackförbund eller i den företagsorganisation som är knuten till arbetslöshetskassan.

En likformig tillämpning underlättas av regler som den enskilde kan förstå och som upplevs som rimliga. Många av reglerna inom arbetslöshetsförsäkringen är emellertid av nödvändighet allmänt hållna och lämnar stort utrymme för tolkning i det enskilda fallet. Varje arbetslös har sin unika situation. Vid bedömningen av rätten till ersättning skall hänsyn skall tas till en mängd faktorer som t.ex. familjeförhållanden, utbildning och erfarenhet m.m. Detta ställer stora krav på kompetens hos handläggare och beslutsfattare. Ju mer allmänt hållna reglerna är desto större krav ställs på myndigheterna som har att tillämpa dem. Vid utformningen av regler inom arbetslöshetsförsäkringen måste en avvägning göras mellan enkla, mer allmänt hållna regler och detaljerade sådana.

Effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen

Under de senaste 10 åren har mellan 24 och 38 miljarder kronor årligen betalats ut i ersättning till arbetslösa från arbetslöshetsförsäkringen. Vissa av dessa år inkluderar beloppet ersättning till deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska program. Ett inte avsett eller felaktigt utnyttjande av arbetslöshetsförsäkringen leder ytterst till störningar på arbetsmarknaden. De under 2000 och 2001 genomförda ändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har syftat till att göra sökprocessen på arbetsmarknaden effektivare genom att betona arbetslöshetsförsäkringens roll som en aktiv och tydlig omställningsförsäkring. Detta innebär att steg har tagits mot att befästa att arbetslöshetsersättning är och skall vara en ersättning som endast lämnas tillfälligt till arbetssökande under en omställningsperiod fram till nytt arbete eller till en lämplig åtgärd som underlättar återinträdet på arbetsmarknaden för den arbetslöse. Vidare har det betonats att perioder av arbetslöshet skall präglas av aktivitet, vilket ställer höga krav på de arbetssökande vad gäller att aktivt söka arbete och att ta de lämpliga lediga arbeten som finns.

Organisation och uppgifter

Hur tillsynen i arbetslöshetsförsäkringen är organiserad och således hur uppföljningen av reglernas tillämpning sker, har alltså stor betydelse för

möjligheterna att uppnå målen om likformighet och rättvisa i arbetslöshetsförsäkringen och därmed rättstrygghet för den enskilde.

I nuvarande tillsynsorganisation är det löpande ansvaret för tillsynen av arbetslöshetskassorna och uppföljningen av arbetsförmedlingarnas arbete med ersättningsberättigade arbetssökande uppdelat inom AMS. Endast granskningen av arbetslöshetskassorna ingår i en klart definierad och organiserad tillsynsverksamhet. Detta sker inom Försäkringsenheten hos AMS. Den uppföljning som sker av arbetsförmedlingens arbete i förhållande till arbetssökande som söker arbetslöshetsersättning sker inom ramen för AMS ansvar som central förvaltningsmyndighet och chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna.

Tillsynen av att ärenden om arbetslöshetsersättning hanteras på ett korrekt sätt hos såväl arbetsförmedlingen som arbetslöshetskassorna bör hållas samman organisatoriskt. Det bör ske genom att en ny tillsynsmyndighet inrättas vid vilken samordnas den kontroll av försäkringen som nu delvis sker på olika håll. Det gäller bl.a. dels tillsynen av arbetslöshetskassornas handläggning av ärenden om ersättning och medlemskap, dels uppföljningen av arbetsförmedlingens uppgifter i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen.

I relation till den nuvarande tillsynen över arbetslöshetskassorna innebär en fristående tillsynsmyndighet organisatoriskt och innehållsmässigt små förändringar eftersom den nya tillsynsmyndigheten i princip bör överta samtliga av AMS nuvarande arbetsuppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. Störst blir förändringen i förhållande till arbetsförmedlingen. Vad gäller förmedlingarnas hantering finns utöver vad som anges i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i AMS föreskrifter till densamma, i nuläget inte någon reglerad ordning för tillsynen av arbetsförmedlingens sätt att hantera ärenden som kan påverka enskilda arbetssökandes rätt till arbetslöshetsersättning. Det är främst i dessa avseenden som förändringar bör ske. I det följande redovisar regeringen vilka uppgifter tillsynsmyndigheten skall ha gentemot arbetslöshetskassorna (avsnitt 5.2) och AMV (avsnitt 5.3) samt hur föreskriftsrätten avseende regleringen av arbetslöshetsförsäkringen skall fördelas mellan den nya tillsynsmyndigheten och AMS (avsnitt 5.4). Vidare behandlas frågor som rör handlingsoffentlighet och sekretess.

Nya resurser behöver tillföras den nya tillsynsmyndigheten för att arbetsförmedlingens arbete med arbetslöshetsförsäkringen skall kunna omfattas av samma tillsyn som AMS i dag utövar över arbetslöshetskassornas administration av arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen vill dock understryka att inrättandet av en ny tillsynsmyndighet inte bör innebära några inskränkningar vad gäller AMS uppföljningsansvar som central förvaltningsmyndighet och chefsmyndighet i förhållande till länsarbetsnämnderna. Uppgiften som AMS har när det gäller att följa upp den egna verksamheten och att tillse att den överensstämmer med gällande regler kommer således AMS även i fortsättningen att ha ett ansvar för.

De frågor om informationsutbyte som utredningen har tagit upp behöver utredas vidare. Regeringen kommer att överväga dem i annat sammanhang.

5.2 Tillsynsmyndighetens uppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna

Regeringens förslag: Den nya tillsynsmyndigheten, benämnd Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, skall överta samtliga av AMS nuvarande uppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor med undantag för utbetalningen av statsbidragen samt ersätta AMS såvitt avser reglerna om överklagande och handhavande om anmälan om av arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Kravet i 94 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor att statsbidrag endast kan återkrävas vid felaktiga beslut om ersättning som *uppenbart* strider mot lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter tas bort.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens. Utredningen har dock inte lämnat något förslag vad gäller namnet på myndigheten.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot förslagen. Några remissinstanser har mer ingående berört den specifika frågan om den nya tillsynsmyndighetens uppgifter gentemot arbetslöshetskassorna.

RRV har framfört att det finns anledning att skärpa och utveckla tillsynen över arbetslöshetskassorna. *Statskontoret* anser att en oberoende extern granskning bör ske genom att *RRV* ges samma rätt att granska arbetslöshetskassorna som *RRV* i dag har vad avser försäkringskassorna.

Länsrätten i Stockholms län, *AMS* och *Svenskt Näringsliv* tillstyrker förslaget om ändring i 94 § ALF. *SmåA* tillstyrker förslaget men har påpekat att det är angeläget att det skrivs mer tillämpningsföreskrifter så att borttagandet av uppenbarhetsrequisitet inte leder till rättsosäkerhet. *Kammarrätten i Jönköping* och *JK* har inget att erinra mot förslaget. *LO*, *SACO*, *TCO* och *SO* har motsatt sig att 94 § ALF ändras.

JK har påtalat att det är oklart vilken myndighet som skall handlägga skadeståndsanspråk mot staten för faktiska skador som uppstått inom tillsynsmyndighetens verksamhetsområde.

Skälen för regeringens förslag

Tillsynen över arbetslöshetskassorna

AMS ansvar för tillsynen framgår av bestämmelserna i *LAK* och *ALF*. Tillsynen, såsom den definierats av *AMS*, omfattar regelgivning, registrering och godkännande, verksamhetskontroll samt verksamhetsanalys.

Innebörden i dessa delar av tillsynen har behandlats i avsnitt 4. Regeringen ansluter sig till utredningens bedömning att utgångspunkten för den verksamhet som skall bedrivas vid den nya tillsynsmyndigheten, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, bör i relation till arbetslöshetskassorna vara den tillsyn som i dag ombesörjs av AMS.

RRV har påpekat att det finns anledning att skärpa och utveckla tillsynen över arbetslöshetskassorna. Utredningen har, mot bakgrund av förslag som tidigare lämnats av AMS i en skrivelse den 13 september 1999 (dnr N1999/10242/A), berört möjligheten att införa nya former av ingripande som tillsynsmyndigheten skulle kunna använda sig av gentemot arbetslöshetskassor vilka inte har följt reglerna för verksamheten. Möjligheten att i vissa situationer döma ut vite har lyfts fram. Vidare har utredningen övervägt möjligheten att införa sanktionsavgifter när arbetslöshetskassorna brister i sin skyldighet att lämna ut vissa uppgifter som följer av författning eller när arbetslöshetskassorna valt att inte följa ett åläggande som tillsynsmyndigheten lämnat och som har betydelse för tillsynsverksamheten eller för uppföljningen av arbetslöshetsförsäkringen. Även en möjlighet för tillsynsmyndigheten att utfärda verkställighetsförbud har övervägts. Utredningen har dock stannat vid att nuvarande sanktionsbestämmelser är tillräckliga och att gällande lagstiftning på området är tillräcklig. Regeringen har övervägt dessa förslag från AMS men anser att de nuvarande sanktionsreglerna på området väl fyller sitt syfte. Det kan emellertid finnas anledning att återkomma till denna fråga när den nu pågående Tillsynsutredningen (Ju 2000:06) har slutfört sitt arbete. Regeringen vill i detta sammanhang upplysa om att den avser att föreskriva att ett eventuellt resurstillskott till den nya myndigheten bl.a. skall användas för att öka tillsynen över arbetslöshetskassorna. Regeringen återkommer till detta i avsnitt 6.

Genom att flytta tillsynen från AMV:s myndighetssfär till en från verket fristående myndighet skapas förutsättningar för en mera oberoende granskning av arbetslöshetskassornas verksamhet. Eftersom Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar tillsynsansvaret från AMS är det i princip inte fråga om att ändra några bestämmelser i sak utan i stället fråga om att anpassa befintliga regler som behandlar tillsynen i vid mening enligt LAK över arbetslöshetskassorna. Regeringen föreslår att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar de uppgifter som AMS i dag har över arbetslöshetskassorna och som följer av bestämmelserna LAK och ALF.

Detta innebär enligt LAK bl.a. frågor om; stadgars innehåll, 5 §, vilken verksamhet arbetslöshetskassor bedriver, 6 §, förfarandet vid registreringen av arbetslöshetskassor, 7, 12 och 13 §§, arbetslöshetskassornas ledning m.m., 15, 17 och 19 §§, medlemsavgifter m.m., 43 och 46 §§, arbetslöshetskassornas föreningsstämmor, 50, 53 och 64 §§, bokföring och redovisning, 71 §, godkännande av fusion, 84 §, tillsyn, 89–92 §§, återkrav av statsbidrag, 94 § samt överklagande, 97–100, 103, 104, 107 och 109 §§.

I fråga om ALF avses; frågor om utfärdande av intyg, 47 §, uppgifter beträffande överklagande, 51, 52, 54, 57 och 59 §§ samt anmälan av beslut om fränkännande av rätt till ersättning, 66 §.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ersätter AMS i nämnda paragrafer i LAK och ALF.

Däremot anser regeringen att den faktiska utbetalningen av statsbidrag till arbetslöshetskassorna skall ligga kvar hos AMS. Utbetalningarna är ren ekonomiadministration och innefattar således i princip inte moment som är av tillsynskaraktär. Vidare disponerar AMS från och med budgetåret 2001 det anslag från vilket utbetalningarna görs även för andra ändamål, t.ex. för aktivitetsstöd. Det framstår därför som lämpligare att denna uppgift även i framtiden sköts av AMS. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall dock i sin granskningsverksamhet kontrollera att utbetalningarna av statsbidraget och dokumentationen för dem är korrekta.

Revision

Statskontoret anser att en oberoende extern granskning bör ske genom att RRV ges samma rätt att granska arbetslöshetskassorna som RRV i dag har beträffande försäkringskassorna, snarare än genom att en fristående myndighet ges uppdraget att utöva tillsyn över arbetslöshetskassorna. Tillsyn och revision utgör enligt regeringens mening komplement till varandra. Frågan om revision av arbetslöshetskassornas handläggning av arbetslöshetsersättningen har redan kommit att bli aktuell inom ramen för det arbete som föranletts av riksdagens beslut att inrätta en sammanhållen revisionsmyndighet, Riksrevisionen, med ansvar för den statliga redovisnings- och effektivitetsrevisionen. I betänkandet Regler för Riksrevisionen (SOU 2001:97) föreslås att den nya revisionsmyndigheten skall svara för de granskningsuppgifter som Riksdagens revisorer och RRV har i dag. Riksrevisionen skall påbörja sitt arbete under det första halvåret 2003. I promemorian Revisionen av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet (dnr N2002/1665/A), som utarbetats inom Näringsdepartementet, föreslås bl.a. att Riksrevisionen skall få granska arbetslöshetskassornas handläggning av arbetslöshetsersättningen. Promemorian har remissbehandlats och bereds nu tillsammans med förslagen i ovannämnda betänkande. Genom förslaget tillgodoses bl.a. Statskontorets påpekande av behovet av en extern granskning. Regeringen avser att förelägga riksdagen en proposition i frågan senare i vår. Frågan om statlig revision av arbetslöshetskassornas handläggning avseende arbetslöshetsersättningen bereds således i särskild ordning.

Skadestånd

Av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) följer att staten skall ersätta förmögenhetsskador som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamheten för vars fullgörande staten svarar. Häri inbegrips även vissa delar av arbetslöshetskassornas verksamhet. Arbetslöshetskassorna är enskilda rättssubjekt och inte myndigheter. Den del av deras verksamhet som gäller hantering av arbetslöshetsersättningen anses dock innefatta myndighetsutövning. Denna uppgift har arbetslöshetskassorna anförtrotts av staten vilken ytterst svarar för att verksamheten fullgörs, jfr prop. 1972:5 s. 506.

JK har påtalat att det är oklart vilken myndighet som enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten

skall handlägga skadeståndsanspråk som grundas på påståenden om s.k. faktiska skador som har uppstått inom tillsynsmyndighetens verksamhetsområde samt att det av utredningen inte framgår om tillsynsmyndigheten skall vara en central förvaltningsmyndighet för arbetslöshetsförsäkringsfrågor. Regeringen vill i anslutning till det göra följande förtydligande. I de fall ett skadeståndsanspråk grundas på ett påstående om skada i ett ärende om arbetslöshetsersättning inom AMV är det AMS som i egenskap av central förvaltningsmyndighet skall handlägga skadeståndsårendet om det inte är fråga om ett anspråk som skall handläggas av JK, se 3 och 5 §§ förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Den nu föreslagna ändringen av tillsynen innebär inte någon förändring avseende AMS och länsarbetsnämndernas ansvar för skador som uppkommer i deras verksamhet.

Beträffande tillsynsmyndigheten är läget annorlunda. Myndigheten ingår inte i AMV. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen kommer inte, till skillnad mot AMS, att vara en central förvaltningsmyndighet. Anspråk på ersättning för alla skador som inträffar inom Inspektionens verksamhetsområde kommer därför att handläggas av JK.

AMS ansvar för tillsynen över arbetslöshetskassorna innebär att AMS även prövar anspråk mot staten för skador som uppkommit hos arbetslöshetskassorna i deras myndighetsutövning, i den mån de inte skall prövas av JK. När Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar tillsynen över arbetslöshetskassorna kommer AMS inte längre att ha kvar detta ansvar. Eftersom Inspektionen inte är en central förvaltningsmyndighet kommer skadeståndsanspråk som riktas mot staten inte att kunna handläggas hos myndigheten utan hos JK, om inte JK uppdrar åt myndigheten att fullgöra uppgiften, se 10 §.

Avslutningsvis har JO påpekat att komplikationer kan uppstå om AMS alltjämt skall reglera skadeståndsanspråk mot arbetsförmedlingarna. Den nya ordningen kan enligt JO innebära problem eftersom det kan vara svårt att utreda om det är arbetsförmedlingen eller arbetslöshetskassan som brustit i handläggningen. Regeringen har förståelse för synpunkten och konstaterar att det kan förekomma situationer där gränsdragningsproblem föreligger. Emellertid gör regeringen den bedömningen att det i nuläget inte är aktuellt att genomföra författningsändringar med anledning av den nya ordning som föreslås. I detta sammanhang vill regeringen erinra, som nämnts ovan, om att JK med stöd av 10 § i förordningen om handläggningen av skadeståndsanspråk mot staten kan uppdra åt en annan myndighet att fullgöra uppgifter som följer av förordningen. Att det skulle uppkomma vissa gränsdragningsproblem utgör enligt regeringen inte tillräckliga skäl för att avstå från att genomföra förslaget.

Sekretessbrytande regler avseende arbetslöshetskassorna

Av 90 § LAK och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor följer att arbetslöshetskassorna är skyldiga att lämna ut de uppgifter som AMS behöver i sin tillsynsverksamhet. Redan i dag finns det således en skyldighet för arbetslöshetskassorna att lämna ut vissa uppgifter. Ansvaret för tillsynen över arbetslöshetskassorna föreslås nu övergå till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetslöshetskassor är inga myndigheter. Enskilda organ kan omfattas av sekretesslagens bestämmelser genom att de införs i lagens bilaga. Den 1 juli i år kommer reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess att bli tillämpliga i ärenden om arbetslöshetsersättning hos arbetslöshetskassorna genom att dessa angivits i bilagan samt genom en ändring i 7 kap. 10 § sekretesslagen (jfr prop. 2000/2001:129, bet. 2000/2001:KU3, rskr. 2001/2002:18). 7 kap. 10 § sekretesslagen har ändrats så att i ärenden om arbetslöshetsersättning kan uppgifter om enskilda personliga förhållanden bli föremål för sekretess. Begreppet personliga förhållanden innefattar även enskilda ekonomiska förhållanden. Med personliga förhållanden avses bl.a. medlemskap i en arbetslöshetskassa. Även uppgifter om en persons ekonomi faller under begreppet personliga förhållanden, exempelvis uppgifter om inkomst och beviljad dagpenning. Detta innebär att både uppgifter som arbetslöshetskassor i dag måste lämna ut men även andra uppgifter kan komma att omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess. Sekretessreglerna skall däremot inte tillämpas när det gäller arbetslöshetskassornas handläggning av ärenden om medlemskap.

Enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen hindrar inte sekretess att uppgift lämnas till myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Utredningen har bedömt att den uppgiftsskyldighet som i dag följer av 90 § LAK och 3–7 §§ förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor innebär att någon sekretessprövning inte behöver ske när reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess blir tillämpliga för arbetslöshetskassorna. Regeringen delar utredningens uppfattning. Precis som utredningen påpekat kan dock förordningen komma att behöva anpassas till att en ny myndighet övertar ansvaret för tillsynen.

Återkrav av statsbidrag

Av 94 § LAK framgår att AMS kan besluta om återkrav av statsbidrag från en arbetslöshetskassa. Regeringen föreslår att denna uppgift förs över till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

En förutsättning för återkrav, som grundas på att ett beslut om arbetslöshetsersättning är felaktigt, är att statsbidrag bara får återkrävas för det fall beslutet om utbetalning uppenbart strider mot ALF eller LAK eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter. Kravet på uppenbart infördes i bestämmelsen 1998 i samband med att en ny lag om arbetslöshetskassor infördes.

Utredningen har ansett att kravet på uppenbarhet bör tas bort från bestämmelsen, särskilt eftersom den anser att utrymmet för arbetslöshetskassorna att tillämpa en egen policy som inte helt överensstämmer med ALF har ökat. SO har avstyrkt förslaget med motivering att arbetslöshetskassorna som privata rättssubjekt har berättigade krav på rättssäkerhet i förhållande till tillsynsmyndigheten och att reglerna som styr arbetslöshetskassornas verksamhet och tillsynsverksamheten därför bör vara tydliga och tillämpas konsekvent. SO anser vidare att annars skulle det framstå som ytterst sannolikt att beslut om återkrav skulle ge godtyckliga resultat. Regeringen instämmer i att reglerna som styr arbetslöshetskassornas verksamhet och tillsynsverksamheten måste vara tydliga och tillämpas konsekvent. Godtyckliga resultat kan inte accepteras.

ras. Regeringen anser att just den nuvarande ordningen skapar grogrund för godtycklighet genom att kravet på uppenbarhet innebär att ett endast ett fåtal beslut om ersättning kan anses strida mot ALF, LAK eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter. Den nuvarande formuleringen har, enligt regeringens mening, lett till att arbetslöshetskassornas handlingsutrymme har blivit allt för stort. Risken för att sökanden bedöms olika beroende på till exempel vilken arbetslöshetskassa de tillhör är därför inte oväsentlig vilket resulterar i att likabehandlingen för den enskilde i praktiken inte tillämpas på ett rimligt sätt. Starka skäl talar således för att kravet på uppenbarhet bör utgå.

SACO har avstyrkt förslaget eftersom organisationen anser att detta skulle leda till att arbetslöshetskassorna får ta en omotiverat stor andel av risken i myndighetsutövningen, samt att detta i förlängningen kan leda till en hårdare och i vissa fall orättvisare tillämpning i enskilda ärenden. Även TCO har avstyrkt förslaget och påpekat att det finns risk för att arbetslöshetskassorna antar en hårdare tillämpning än vad som är motiverat om osäkerhetsfaktorn ökar beträffande i vilka fall återkrav kan bli aktuellt. Syftet med förslaget är främst, enligt regeringens mening, att öka möjligheterna att tillämpa sanktionsbestämmelsen på ett mer konsekvent och effektivt sätt och inte att en hårdare tillämpning skall antas vid bedömningen av vem som har rätt till ersättning. På sikt leder detta till mindre osäkerhet om vad som skall krävas för att ersättning skall utgå. Vidare minskas risken för att arbetslöshetskassorna inte tillämpar likabehandlingsprincipen gentemot ersättningsberättigade. Lika fall kommer att bedömas lika. Beslut om återkrav riskerar inte längre att ge godtyckliga resultat. Regeringen anser mot bakgrund av vad som nu har anförts att ett slopande av kravet på uppenbarhet ligger helt i linje med de tankar som har varit styrande för förslaget om att inrätta en fristående tillsynsmyndighet, nämligen att stärka rättsäkerheten för och likabehandlingen av de arbetssökande. Regeringen föreslår således att kravet i 94 § LAK att beslut om arbetslöshetsersättning uppenbart måste strida mot ALF, LAK eller föreskrifter meddelade med stöd av dessa lagar för att återkrav skall vara möjligt tas bort.

Ansvar för vissa ekonomiska frågor

AMS har efterlyst vissa klargöranden som avser vilken myndighet som skall vara ansvarig för vissa ekonomiska frågor. Det rör sig här bl.a. om till vem återbetalning skall göras vid återkrav av statsbidrag, frågor om flöden avseende finansieringsavgifter, utjämningsavgifter och utjämningsbidrag m.m. Dessa mer praktiska frågor är av sådan karaktär som det ankommer på regeringen att besluta om. Den organisationskommitté som regeringen kommer att tillsätta kommer att få i uppdrag att bl.a. se över och lämna förslag om lösningar på dessa frågor.

Regeringens förslag: AMS och länsarbetsnämnderna skall till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen lämna de uppgifter som har betydelse för tillsynen över ärenden om arbetslöshetsersättning. En bestämmelse om detta införs i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Regeringens bedömning: I fråga om myndigheterna inom AMV bör Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

- granska AMV:s rutiner för arbetsförmedlingens hantering av ärenden om arbetslöshetsersättning,
- granska arbetsförmedlingens handläggning av ärenden gällande arbetslöshetsersättning,
- för AMS påtala de brister som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen finner vid sin granskning inom AMV.

AMS bör för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och regeringen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av vad Inspektionen har påtalat.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Endast RRV har mer ingående berört den specifika frågan om den nya tillsynsmyndighetens uppgifter gentemot AMV.

RRV avstyrker förslaget om en ny myndighet då uppgiften att höja kvaliteten i arbetsförmedlingarnas handläggning av arbetslöshetsförsäkringen i första hand är ett ansvar för länsarbetsnämnderna och AMS. RRV menar att extern statlig tillsyn över en statlig myndighets kärnverksamhet riskerar att skapa otydlighet vad avser ansvarsförhållanden.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: I förhållande till arbetslöshetskassorna finns redan, som framgår av avsnitt 4, en i LAK relativt väl reglerad ordning för hur AMS tillsyn över arbetslöshetskassorna skall fungera. En liknande ordning finns inte när det gäller tillsynen av hur arbetsförmedlingen hanterar ärenden som kan påverka enskilda arbetssökandes rätt till arbetslöshetsersättning. Det gäller inte här beslut om huruvida en person har rätt till arbetslöshetsersättning eller inte. Sådana beslut fattas inte av arbetsförmedlingen utan av arbetslöshetskassan.

Det sker givetvis ändå en uppföljning av hur arbetsförmedlingen hanterar de arbetssökande vad gäller frågor om arbetslöshetsersättning och de ärenden som föranleds av dessa. Detta följer av myndighetsstrukturen inom AMV där AMS är chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna i vilka arbetsförmedlingarna ingår. AMS har i denna sin roll en skyldighet att se till att de underlydande myndigheterna i sin utövning tillämpar gällande lagar och regler i övrigt för verksamheten. AMS roll i detta avseende gäller hela verksamheten. Det finns dock ingen särskild funktion inom AMV som har till uppgift att följa upp just arbetsförmedlingens hantering av ärenden gällande arbetslöshetsförsäkringen.

Under de senaste åren har ca 800 000 personer någon gång under ett år fått arbetslöshetsersättning och har i samband med det kortare eller längre kontakt med arbetsförmedlingen. Det säger sig självt att alla dessa per-

soner inte kan bedömas på samma sätt utan att särskilda hänsyn kan behövas i många enskilda ärenden av olika slag. Det gäller även i frågor som berör rätten till arbetslöshetsersättning. Att särskilda hänsyn kan behövas får emellertid inte innebära att personer som befinner sig i en likartad situation skall behandlas olika beroende på vid vilken arbetsförmedling de är inskrivna. Inte heller skall valet av arbetsförmedlare få ha någon betydelse för t.ex. rätten till arbetslöshetsersättning. Som anförs i propositionen En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139) är dock en viss variation i behandlingen nödvändig men, som studier visar, variationerna är för stora.

I propositionen anförs vidare att intervjuer m.m. också tyder på "att det råder stor spridning mellan förmedlingarna i hur strikt man är i sin "övervakande" roll av huruvida de arbetssökande aktivt söker arbete eller inte". Av intervjuerna framgår vidare "att personalen vid den offentliga arbetsförmedlingen har olika uppfattningar om vad som utgör ett lämpligt arbete, när en avanmälan skall göras eller ett meddelande till arbetslöshetskassorna skall lämnas. En lokalt utvecklad praxis har ofta en värdemässig förankring bland förmedlarna, dvs. vissa förmedlare tycker att det är principiellt fel att ställa krav på t.ex. pendling. Den varierande tillämpningen av försäkringens regler är otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Reglerna för när en arbetslös får uppbära ersättning är striktare i teorin än hur de tillämpas i praktiken".

Det är mot bakgrund av denna olikhet i behandlingen och brist i fråga om rättssäkerheten som regeringens bedömning i fråga om tillsynsmyndighetens uppgifter vad gäller AMV skall ses. Det förtjänar att redan här påpekas att bedömningen inte tar sikte på annat än frågor som berör arbetslöshetsersättningen.

Att stärka rättssäkerheten i ärenden om arbetslöshetsersättning hos arbetsförmedlingen kan ske på flera sätt. Ett är att på ett mer regelbundet och strukturerat sätt granska hur arbetsförmedlingen hanterar sådana ärenden. Det kan gälla att granska enskilda ärenden eller grupper av ärenden eller hur t.ex. begreppet "lämpligt arbete" eller vad som utgör "rimligt" pendlingsavstånd tolkas av ett urval av arbetsförmedlingar.

Regeringens anser att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall ha rätt att granska såväl ärenden om arbetslöshetsersättning hos arbetsförmedlingen som rutiner som tagits fram inom AMV för hantering av sådana ärenden.

För att granskningen skall vara meningsfull måste den kunna kombineras med en möjlighet för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen att rikta uppmärksamheten på och förvänta sig en rättelse vad gäller brister som myndigheten påträffat vid sin granskning.

Regeringen har övervägt olika former av sanktioner eller möjligheter att ingripa i förhållande till AMV som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skulle kunna förfoga över. Regeringen har därvid kommit fram till att eventuella möjligheter att ingripa måste utformas med respekt för att ansvaret för den uppföljningen av AMV:s verksamhet som finns och även i fortsättningen skall finnas hos verket. Eventuella åtgärder från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens sida bör således utformas så att de inte kommer i konflikt med detta ansvar. Någon möjlighet för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen att tillgripa sanktioner av ekonomisk art gentemot AMV bör inte finnas.

Regeringen anser att i de fall Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen finner att kritik kan riktas mot brister i hanteringen av försäkringsärenden eller att oklarheter finns beträffande de rutiner m.m. som tillämpas skall tillsynsmyndigheten kunna påtala detta för AMS. AMS skall därefter inom en av tillsynsmyndigheten föreskriven tid redovisa för myndigheten och regeringen vad som har gjorts eller kommer att göras för att rätta till de påtalade bristerna.

Tillsynen vad gäller AMV handlar, som utredningen anför, inte om att söka syndabockar i ett eller flera ärenden utan att i stället söka förebygga upprepningar när det gäller exempelvis felaktig tillämpning. I den mån kritik kan riktas mot enskilda tjänstemän får rättelse sökas på andra vägar, t.ex. genom AMS som chefsmyndighet, JO eller JK. Inte heller handlar det här om att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall kunna ålägga någon myndighet eller tjänsteman inom AMV att ändra något beslut i ett enskilt ärende. Inspektionen skall således inte kunna ålägga en arbetsförmedling att återkalla ett meddelande om ifrågasatt ersättningsrätt som inspektionen anser felaktigt. I den mån meddelandet t.ex. har föranlett ett beslut om nedsättning av ersättning kan inspektionen, om den anser beslutet felaktigt, i kraft av sin ombudsfunktion överklaga beslutet till länsrätt samt därefter kammarrätt och i sista hand till Regeringsrätten.

Ett annat sätt att stärka rättssäkerheten är att kontinuerligt genomföra utbildning av hög kvalitet såväl för nyanställd som för personal med längre erfarenhet. Det är emellertid en uppgift som ankommer på AMV och som inte skall tas över av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. AMS har också under senare tid bl.a. inom ramen för den s.k. nystartskampanjen utökat utbildningen inom området väsentligt.

Sekretessbrytande regel avseende myndigheterna vid AMV

Vid AMS, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen förekommer det ofta att ärenden innehåller uppgifter som omfattas av sekretess. I 7 kap 10 § sekretesslagen finns bestämmelser till skydd för enskildas personliga förhållanden och sekretess för uppgift om enskilds affärs- och driftsförhållanden regleras i 8 kap. 1 § sekretesslagen. I båda fallen gäller ett omvänt skaderekvisit, dvs. sekretess presumeras. Vid bedömningen om handlingar kan lämnas ut är utgångspunkten att sekretess som huvudregel skall gälla. AMS och länsarbetsnämnderna kan alltså inte utan vidare lämna ut uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden.

Enligt 14 kap. 1 § hindrar inte sekretess att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. I 14 kap. 2 § föreskrivs att sekretess inte hindrar att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet om uppgiften behövs där för t.ex. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer. Vidare framgår av 14 kap. 3 §, den s.k. generalklausulen, att en uppgift *får* lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att lämna uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Det förhållandet att det i en lag eller förordning föreskrivits att uppgifter *får* lämnas ut till en annan myndighet innebär i regel att även generalklausulen är tillämplig. Om det av lag eller annan författning följer att

uppgifter *skall* lämnas till en annan myndighet följer det av den ovan nämnda bestämmelsen i 14 kap. 1 § att sekretess inte hindrar att uppgiften lämnas till myndigheten i fråga.

För att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall kunna utföra sitt arbete förutsätts att den får del av uppgifter som rör arbetslöshetsersättningen och som finns hos AMS, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingen. En uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna gentemot tillsynsmyndigheten finns redan enligt 90 § LAK. En avvägning måste ske mellan de skäl som talar för att inspektionens behov av information tillgodoses och integritetsskäl som kan tala mot att en uppgiftsskyldighet införs även för AMS och länsarbetsnämnderna. Rätt till personlig integritet är tveklöst en mycket viktig princip i vårt samhälle. Emellertid är det ingen absolut rättighet utan den personliga integriteten måste vägas mot andra viktiga samhällsintressen som kan motivera avsteg. Att arbetslöshetsförsäkringen fungerar rättvist och lika för dem som är arbetslösa är av yttersta vikt. För att utöva tillsyn över att så sker kan Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen behöva ta del av uppgifter som är föremål för sekretess. Visserligen kommer myndigheterna att ha möjligheter att lämna uppgifter till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring med tillämpning av 14 kap. 2 § första stycket 3 sekretesslagen. Regeringen anser dock att en uttrycklig uppgiftsskyldighet är att föredra. Mot bakgrund härav bör det även i ALF införas en uppgiftsskyldighet för AMS och länsarbetsnämnderna att till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen lämna uppgifter som har betydelse för myndigheten vid granskning av ärenden om arbetslöshetsersättning.

5.4 Rätten att utfärda verkställighetsföreskrifter

Regeringens bedömning: Föreskrifter för verkställigheten av lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor bör fortsättningsvis meddelas av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Frågan om vilken myndighet som meddelar föreskrifter för verkställigheten av lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring bör utredas ytterligare.

Utredningens bedömning: Föreskrifter för verkställigheten av LAK får meddelas av tillsynsmyndigheten.

Föreskrifter för verkställigheten av ALF får meddelas av AMS såvitt gäller dels rutiner som arbetsförmedlingen skall tillämpa i fråga om arbetslöshetsförsäkringen, dels frågor om försäkringen som innefattar eller bygger på en lämplighetsbedömning utifrån hur arbetsmarknaden fungerar och i övrigt av tillsynsmyndigheten.

Remissinstanserna: *Svenskt Näringsliv* och *TCO* tillstyrker förslaget. Många remissinstanser har inga invändningar.

JO och *Länsrätten i Stockholms län* avstyrker förslaget vad avser ALF med hänvisning till de gränsdragningsproblem som kan uppkomma. *SO* avstyrker förslaget eftersom det kan leda till problem med tolkning och tillämpning av reglerna. Även *SmåA* avstyrker förslaget och anser att det

är olämpligt att myndigheter får dubbla roller såsom både regelgivande och verkställande.

Skälen för regeringens bedömning: I ALF och LAK anges inte vilken myndighet som får meddela verkställighetsföreskrifter för respektive lag utan detta har överlåtits till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detta regleras i förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. AMS meddelar verkställighetsföreskrifter för arbetslöshetsförsäkringen, såväl vad gäller ersättningsvillkor som föreningsrättsliga bestämmelser, vilket följer av de båda förordningarna.

När det först gäller verkställighetsföreskrifter som avser LAK och förordningen om arbetslöshetskassor kan följande konstateras. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall behandla frågor om registrering av arbetslöshetskassor och ändringar av stadgar m.m., dvs. frågor som regleras i LAK och förordningen om arbetslöshetskassor. I dessa författningar regleras inga frågor som AMS med den nya ordningen har anledning att meddela verkställighetsföreskrifter för. I likhet med utredningen anser regeringen därför att rätten att meddela verkställighetsföreskrifter till LAK och förordningen om arbetslöshetskassor bör flyttas från AMS till tillsynsmyndigheten.

När det gäller verkställighetsföreskrifter som avser ALF och förordningen om arbetslöshetsförsäkring är förhållandet något annorlunda. Dessa författningar innehåller regler av olika karaktär. Det är dels regler av mer teknisk och kvantitativ natur, som t.ex. hur man beräknar ett arbetsvillkor eller normalarbetstid, dels regler som innehåller mer av bedömningar. Andra regler har en starkare koppling till rutiner som arbetsförmedlingen skall tillämpa i fråga om arbetslöshetsersättningen och innefattar större eller mindre moment av lämplighetsbedömning bl.a. utifrån hur arbetsmarknaden fungerar. Det kan gälla frågor om vad man kan begära av en sökande för att han eller hon skall anses stå till arbetsmarknadens förfogande eller vad som är lämpligt arbete. Någon absolut klar gräns går inte att dra mellan de båda kategorierna av regler. Såsom reglerna för närvarande ser ut kan bestämmelserna i ALF och förordningen om arbetslöshetsförsäkringen alltså innehålla inslag av både teknisk, kvantitativ karaktär och av bedömningar.

Frågan om vilken myndighet som bör meddela verkställighetsföreskrifter till ALF och förordningen om arbetslöshetsförsäkring är därför svårare att avgöra än i fråga om de föreningsrättsliga bestämmelserna. Mycket talar för att när det gäller de ovannämnda reglerna av mer teknisk och kvantitativ natur bör det vara Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som skall meddela verkställighetsföreskrifter. När det gäller de regler som innehåller mer av bedömningar finns argument som talar för att både AMS och inspektionen bör ha rätten att utfärda dessa verkställighetsföreskrifter. Förvisso kan det framstå som mindre lämpligt att inte låta den myndighet som har till uppgift att utöva tillsyn över en verksamhet även ha möjlighet att meddela relevanta verkställighetsföreskrifter. Å andra sidan har AMS hittills utfärdat nu aktuella föreskrifter och där finns en upparbetad kunskap samt erfarenhet. Detta talar för att låta AMS även fortsättningsvis ansvara för denna uppgift. Man kan naturligtvis tänka sig att verkställighetsföreskrifterna skulle meddelas gemensamt, dvs. i samråd.

Både *JO* och *Länsrätten i Stockholms län* har avstyrkt utredningens förslag med anledning av de gränsdragningsproblem som kan uppstå. Även *SO* har påpekat att ett delat ansvar mellan AMS och tillsynsmyndigheten kan leda till problem när det gäller tolkning och tillämpning av reglerna. *SmåA* avstyrker också förslaget eftersom det är olämpligt att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen får dubbla roller såsom både verkställande myndighet i frågor där myndigheten själv utfärdar föreskrifter. Länsrätten i Stockholms län anser vidare att samtliga föreskrifter för verkställigheten av ALF bör meddelas av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen medan *SmåA* anser att föreskriftsrätten bör ges till AMS.

Regeringen har förståelse för uppfattningen att ett delat ansvar mellan AMS och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skulle kunna leda till gränsdragningsproblem. Detta talar således för att även fortsättningsvis låta en myndighet ansvara för utfärdandet av verkställighetsföreskrifterna. Samtidigt anser regeringen att bestämmelser som innehåller ett större mått av bedömningar utifrån hur arbetsmarknaden fungerar även fortsättningsvis bör utfärdas av AMS och att det även vore lämpligt att överlåta åt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen att utfärda verkställighetsföreskrifter av mera teknisk och kvantitativ karaktär. Som tidigare påpekats kan någon absolut klar gräns inte dras mellan de båda kategorierna av regler. Nuvarande regelverk medger inte detta. Mot bakgrund härav kommer regeringen att skyndsamt låta utreda hur aktuella bestämmelser i ALF kan ändras för att tillgodose behovet av en ändamålsenlig uppdelning mellan AMS och inspektionen av rätten att utfärda verkställighetsföreskrifter till ALF och förordningen om arbetslöshetsförsäkring. Regeringen återkommer senare med förslag till erforderliga lagändringar.

6 Tillsynsmyndighetens organisation m.m.

Regeringens bedömning: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen inrättas som ett enrådighetsverk med ett insynsråd. Chef för myndigheten blir en generaldirektör.

Myndigheten bör ta över större delen av arbetsuppgifterna vid den nuvarande Försäkringsenheten vid AMS. Myndigheten bör dessutom tillföras nya resurser för tillsynen av arbetsförmedlingens hantering av arbetslöshetsförsäkringsärenden

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsrätten i Stockholms län*, *Svenskt Näringsliv*, *LO*, *SACO*, *TCO*, *SO* och *SmåA* tillstyrker att en fristående tillsynsmyndighet inrättas. *Kammarrätten i Jönköping* och *JK* har inget att erinra mot förslaget.

JO, *RRV*, *AMS*, *Statskontoret* och *ESV* avstyrker att en ny myndighet inrättas.

RRV och *AMS* saknar underlag för beräkning av behovet av stödpersonal. De påpekar att resursförstärkningen om 15 årsarbetskrafter kommer

att tvingas täcka inte bara tillsyn av arbetslöshetsförsäkringens handläggning utan också ledning, administration, information m.m. *LO* anser inte att den nya myndigheten bör vara en enrådighetsmyndighet med ett insynsråd. I stället bör det vara en myndighet med styrelse där arbetsmarknadens parter har representation. *SACO* anser att det är viktigt att representanter för de fackliga centralorganisationerna *LO*, *TCO* och *SACO* finns med i det föreslagna insynsrådet. *SO* avstyrker också styrelseformen enrådighetsverk och anser att en myndighet med lekmannastyrelse som speglar olika intressen på arbetsmarknaden är av väsentlig betydelse.

SO och *TCO* anser vidare att den arbetslöshetsförsäkringsdelegation som i dag finns hos *AMS* även i fortsättningen bör finnas hos den myndighet som utövar tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen. Enligt *SO* bör delegationens roll utökas till att omfatta även frågor som är aktuella inom arbetsförmedlingens område såsom anvisningar, avstängningar m.m. Enligt *SO* bör också principiella frågor såsom om tillsynsmyndigheten i ett visst fall skall utnyttja möjligheten att överklaga ett beslut i ärende om arbetslöshetsersättning, samt vilket ställningstagande som skall göras i ärendet behandlas av delegationen.

Skälen för regeringens bedömning

Organisationen

Frågor om att inrätta myndigheter och bestämma vilka styrformer m.m. som skall gälla ankommer det på regeringen att besluta om. Regeringen vill emellertid här redovisa sin bedömning av hur tillsynsmyndigheten för arbetslöshetsförsäkringen bör utformas och styras.

Regeringen har tidigare redovisat sin bedömning att tillsynen över alla delar av arbetslöshetsförsäkringen bör hållas samman hos en från berörda parter fristående myndighet (avsnitt 5.1). I detta ligger också att myndigheten skall vara fristående från *AMV* vilket är en naturlig följd av att tillsynen skall omfatta även arbetsförmedlingens hantering av ärenden gällande arbetslöshetsersättning.

Utredningen anför följande. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall hantera dels frågor gällande rutiner m.m. för hanteringen av arbetslöshetsersättningsärenden inom *AMV* och hos arbetslöshetskassorna, dels, genom sin ombudsfunktion, enskilda försäkringsärenden och dels föreningsrättsliga frågor gällande arbetslöshetskassor. Myndigheten skall såväl kunna påtala brister hos *AMV* som att förelägga arbetslöshetskassorna att vidta rättelse om den finner skäl för det. Myndighetschefens uppgift skall vara att på regeringens uppdrag leda myndigheten och svara för den löpande verksamheten.

Mot denna bakgrund anser regeringen i likhet med utredningen att myndigheten bör vara ett enrådighetsverk. Detta ligger helt i linje med de principer för myndighetsstyrning som redovisats i propositionerna *Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst* (prop. 1997/98:136) och *Förvaltningsmyndigheternas ledning* (prop. 1993/94:185). I förstnämnda proposition sägs bl.a. att ledningsformen enrådighetsverk bör övervägas där det finns behov av en mer direkt och tydlig styrning av myndigheten och där politiska beslut måste genomföras utan fördröjning. Ansvaret gentemot

regeringen blir genom denna styrningsform tydlig. Myndighetschefen kommer således att ha det fulla ansvaret för verksamheten. Enrådighetsverk bör i regel ha ett rådgivande organ med av regeringen tillsatta ledamöter. Ett sådant organ kan i princip fylla samma syfte som lekmanastyrelser vad gäller insyn och medborgerligt inflytande. Regeringen avser att inrätta ett sådant råd hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. I detta skall ledamöter ingå som besitter en bred erfarenhet av frågorna inom myndighetens ansvarsområde och en djup insikt om arbetsmarknadens funktionssätt.

Regeringen kan utifrån vad som nu sagts inte ställa sig bakom *LO:s* och *SO:s* förslag att myndigheten i stället för att vara ett enrådighetsverk bör ha en styrelse eller lekmanastyrelse där arbetsmarknadens parter har representation. Ej heller anser regeringen att det, som *TCO* och *SO* föreslår, hos myndigheten bör inrättas en arbetslöshetsförsäkringsdelegation i likhet med vad som nu finns hos AMS. De frågor som avhandlas i en sådan delegation bör med fördel kunna hanteras i insynsrådet. Enligt *SO* bör delegationens roll dessutom utökas till att omfatta även frågor som är aktuella inom arbetsförmedlingens område såsom anvisningar, avstängningar m.m. Regeringen vill här betona att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall utöva tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen och inte rent allmänt över frågor som är aktuella inom arbetsförmedlingens område. Det sistnämnda är i första hand länsarbetsnämndernas och AMS uppgift.

Chefen för myndigheten bör som utredningen anför vara en generaldirektör.

När det gäller den personal som vid AMS i dag arbetar med tillsynen över arbetslöshetskassorna kan följande påpekas. Den nya myndigheten skall bemannas med beaktande av reglerna om övergång av verksamhet (6b § lagen [1982:80] om anställningsskydd). Regeringen kommer, som tidigare nämnts, att tillsätta en organisationskommitté med uppgift att organisera och bemanna den nya myndigheten.

Inför utformningen av direktiven till kommittén kommer regeringen att överväga möjligheterna att lokalisera Inspektionen för arbetslöshetsersättning utanför Stockholmsområdet.

Myndighetens dimensionering

I avsnitt 5.2 föreslår regeringen att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall ta över i stort sett alla de uppgifter som nu ligger på Försäkringsenheten vid AMS, dvs. den egentliga tillsynen och därmed sammanhängande frågor som avser regelgivning, registrering och godkännande, verksamhetskontroll samt verksamhetsanalys och andra uppgifter såsom verksamhet som följer av medlemskapet i EU samt annan internationell verksamhet. Utbetalningen av statsbidrag överförs dock inte. Detta hänger samman dels med att utbetalningen inte innefattar sådana moment som är av tillsynskaraktär, dels med att AMS från och med budgetåret 2001 disponerar det anslag från vilket utbetalningarna görs även för andra ändamål, t.ex. för aktivitetsstöd. Resurser motsvarande dem som nu används hos AMS för att utföra de uppgifter som förs över till tillsynsmyndigheten kommer samtidigt att föras från AMV till myndigheten.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall också utöva tillsyn av hur ärenden om arbetslöshetsersättning hanteras vid arbetsförmedlingen. Denna uppgift ingår också i de ordinarie uppgifterna för länsarbetsnämnderna och AMS. Inrättandet av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen påverkar inte detta förhållande utan uppgiften kommer att finnas kvar inom AMV. Några resurser för denna tillsyn kan därför inte föras över från AMV till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. I stället måste myndigheten tillföras nya resurser för denna uppgift. Sammantaget bör myndigheten enligt regeringens bedömning tillföras nya resurser motsvarande kostnaderna för i storleksordningen 15 årsarbetskrafter. Merparten av denna resurs skall användas för att utöva tillsyn av hur ärenden om arbetslöshetsersättning hanteras vid arbetsförmedlingen och resten förstärka tillsynen över arbetslöshetskassorna. Sammanlagt beräknar regeringen att myndigheten kommer att sysselsätta cirka 50-55 personer. Som RRV och AMS påpekar saknas underlag för stödpersonal vilket skulle kunna innebära att ovannämnda förstärkning av resurserna skulle delvis få tas i anspråk för stöduppgifter. Regeringen återkommer till kostnadsberäkningar m.m. i avsnitt 8.

7 Övriga frågor

7.1 Internationella frågor

Regeringens förslag: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring utfärda intyg som visar rätt till bibehållen ersättning för den som söker arbete i något annat EU- eller EES-land eller i Schweiz. En konsekvensändring med anledning härav görs i överklaganderegeln i 52 §.

Regeringens bedömning: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen utfärdar vidare intyg för sammanläggning av försäkrings- och arbetsperioder i olika länder samt övrig hantering av internationella ärenden som rör arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: SO har påpekat att det saknas en uttrycklig skyldighet för arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten inför dess beslut om intyg E 303 och inför utfärdandet av intyg E 301.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ansvar för internationella frågor om arbetslöshetsförsäkringen

När det gäller ansvaret för ärenden rörande arbetslöshetsförsäkringen som följer av Sveriges medlemskap i EU och av bilaterala konventioner såsom den nordiska konventionen av den 15 juni 1992 om social trygghet har handläggningen viss anknytning till arbetsförmedlingens verksamhet. Detta gäller främst beträffande hanteringen av intyg E303 (arbetsökande

i andra länder med bibehållen arbetslöshetsersättning). Administrationen av intyg E301 (sammanläggning av försäkrings- och arbetsperioder i olika länder) har däremot koppling till handläggningen av arbetslöshetsersättning hos arbetslöshetskassorna. I dessa fall, men även när det gäller den övriga hanteringen av internationella frågor, rör det sig om en tillämpning av regler som avser arbetslöshetsförsäkringen. I dag ansvarar AMS för hanteringen av dessa ärenden.

Utredningen anser att det finns en klar fördel att hålla de internationella frågorna om arbetslöshetsersättning samlade hos en och samma myndighet, särskilt av kompetensskäl. Även för berörda utländska myndigheter underlättas handläggningen om de har kontakt med en och samma svensk myndighet i sådana frågor. Regeringen delar utredningens bedömning och anser att hela intygshanteringen bör övertas av den nya tillsynsmyndigheten. I detta sammanhang är det värt att notera att det inom ramen för den ombudsfunktion AMS har i dag beträffande frågor om arbetslöshetsförsäkring sker en bevakning av internationella domar på arbetslöshetsförsäkringens område. Ombudsfunktion kommer att flyttas över till tillsynsmyndigheten. Även detta talar, enligt regeringens mening, för att hela den ärendehantering till följd av internationella åtaganden som sker i förhållande till arbetslöshetsförsäkringen bör tillhöra den nya tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter. Regeringen föreslår därför att 48 § ALF ändras så att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar AMS nuvarande uppgift att utfärda intyg som visar rätt till bibehållen ersättning för den som söker arbete i något annat EU- eller EES-land. 48 § har nyligen ändrats på så sätt att även Schweiz omfattas. I den delen har bestämmelsen dock ännu inte trätt i kraft. Den gör så den dag regeringen bestämmer, (SFS 2001:1153, prop. 2001/01:55)

Inrättandet av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen innebär att uppgifterna om behörig institution måste ändras i ett antal internationella överenskommelser som rör handläggning av ärenden om arbetslöshetsförmåner. AMS skall ersättas av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Det gäller EG-förordningarna 1408/71 och 574/72, den nordiska konventionen och alla gällande bilaterala konventioner. Det är en fråga som det ankommer på regeringen att besluta om.

Information från arbetslöshetskassorna

SO har upplyst att det saknas en uttrycklig skyldighet för arbetslöshetskassorna att lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten inför dess beslut om intyg E 303 och inte heller inför utfärdandet av intyg E 301. SO påpekar vidare att i 90 § LAK regleras endast en skyldighet att lämna uppgifter som avser tillsyn och uppföljning, inte någon skyldighet för arbetslöshetskassorna att lämna ut uppgifter som avser tillsynsmyndighetens hanteringen av intygen.

I detta sammanhang vill regeringen erinra om vad som tidigare redovisats om offentlighet och sekretess i avsnitt 5.3. Riksdagen har fattat beslut om ändringar i 7 kap. 10 § sekretesslagen (1980:100) och i bilagan till lagen (prop. 2000/01:129, bet. 2001/02:KU3, rskr. 2001/02:18). Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2002. Genom att arbetslöshetskassorna införs i bilagan till sekretesslagen blir reglerna i tryckfrihetsförordningen som behandlar rätt att ta del av handlingar vid myndigheter tillämpliga

även på arbetslöshetskassorna. Detta avser dock enbart de handlingar som rör ärenden om arbetslöshetsersättning. En del av dessa uppgifter kan komma att omfattas av sekretess eftersom 7 kap. 10 § sekretesslagen kommer att bli tillämplig på uppgifter i ärenden om arbetslöshetsersättning

I den mån arbetslöshetskassorna har uppgifter om sina medlemmar och de avser ärenden om arbetslöshetsersättningen och de aktuella intygen så skall uppgifterna lämnas ut till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen under förutsättning att uppgifterna inte omfattas av sekretess. Då mängden av ärenden av nu aktuellt slag är begränsad torde sekretessprövningen i dessa ärenden inte bli någon större börda för arbetslöshetskassorna. Om det vid den praktiska tillämpningen skulle visa sig att det finns ett behov av att införa en uppgiftsskyldighet för arbetslöshetskassorna i förhållande till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen för hanteringen av de aktuella intygen får regeringen återkomma i denna fråga.

7.2 Ansökan om arbetslöshetsersättning

Regeringens förslag: Kravet i 47 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring att en ansökan om arbetslöshetsersättning skall göras *skriftligen* slopas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsrätten i Stockholms län, AMS, Statskontoret, SACO, TCO* och *SmåA* tillstyrker förslaget. *SO* tillstyrker förslaget, men menar att man bör se över de nu gällande föreskrifterna om skriftlighet med inriktningen att skriftlighetskravet bör avskaffas vad avser alla handlingar. *SO* anser att slopandet av skriftlighetskravet innebär att de redan nu utvecklade elektroniska kassakorten och telefonkassakorten kan tas i bruk och att förslaget underlättar både den kommande och befintliga tekniska utvecklingen av administrationen. *Kammarrätten i Jönköping* och *JK* har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 47 § ALF föreskrivs att en ansökan om ersättning skall göras skriftligen hos arbetslöshetskassan.

Den som är arbetslös och medlem i en arbetslöshetskassa ansöker om ersättning normalt via ett kassakort som omfattar en fjortondagarsperiod. Detta är ett papperskort som fylls i för hand och undertecknas av sökanden. Arbetslöshetskassorna hanterar kassakorten manuellt. Under 1990-talets kraftigt ökade arbetslöshet blev det allt svårare för arbetslöshetskassorna att klara den manuella hanteringen. Arbetslöshetskassorna utvecklade då, i samarbete med AMS, ett kassakort som kunde avläsas maskinellt genom skanning. Systemet var betydligt mer lätthanterligt än det tidigare. Det byggde dock fortsatt på papperskort. Det visade sig emellertid att ungefär 15 procent av kassakorten var felaktigt ifyllda eller hade skadats i hanteringen. Dessa måste hanteras manuellt och ofta skickas tillbaka till sökanden för komplettering, vilket är tidskrävande.

Arbetslöshetskassorna har därefter arbetat fram nya system för att finna alternativ till kort som kan avläsas maskinellt. Ett sådant system är e-kassakorten, som hanteras elektroniskt via Internet. AMS har medgivit en begränsad försöksverksamhet sedan 1999 och den har fallit väl ut. Systemet är logiskt uppbyggt, vilket innebär att två svar inte kan säga emot varandra. Användaren måste lämna svar på samtliga frågor, vilket gör att uppgifter inte behöver kompletteras såsom är fallet med papperskassakorten. Systemet bedöms vara säkert och inga fall av missbruk har upptäckts. Det är uppskattat bland användarna. Ungefär var fjärde av dem som skulle kunna omfattas av försöksverksamheten har valt att använda sig av e-kassakort.

Telekassakorten är ett annat system som har utvecklats för att underlätta hanteringen av kassakorten. De bygger på en röststyrd hantering av kassakorten, vilket omvandlar muntlig information till digitala uppgifter som därefter hanteras. Systemet är alltså inte baserat på knapptryckningar, som många andra telefontjänster. Även detta system bedöms vara säkert och logiskt uppbyggt. Uppgifterna går att lagra vilket underlättar kontrollen och arkiveringen. Telekassakorten är användarvänliga, främst för dem som har enklare deklARATIONER. Dessutom passar de särskilt för vissa grupper, exempelvis dyslektiker och personer som saknar tillgång till dator och som därigenom kan ha svårt att utnyttja e-kassakort. Även med telekassakorten har AMS medgivit en begränsad försöksverksamhet.

Utformningen av 47 § ALF, dvs. att ansökan skall ske *skriftligen*, har skapat osäkerhet om huruvida elektroniska ansökningar kan anses som skriftliga ansökningar. Såväl AMS som Akademikernas Erkända Arbetslöshetskassa, som deltar i försöksverksamheten med e-kassakort, har tagit upp frågan med Näringsdepartementet i syfte att få klargörande till stånd. Även arbetsmarknadsutskottet har i sitt betänkande 2000/01:AU5 tagit upp frågan och anfört att det är angeläget att verksamheten med olika former av elektroniska ansökningar utvecklas. Utskottet ansåg att det var av största vikt att det gjordes en översyn av regelverket kring arbetslöshetsersättningen i syfte att underlätta och effektivisera ansökningar. Utskottet ansåg vidare att regeringen skyndsamt borde göra en sådan översyn och, om så erfordrades, föreslå nödvändiga lagändringar. Vad utskottet anförde borde ges regeringen till känna. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 2000/2001:102).

Utredningen har behandlat frågan om olika former av elektroniska ansökningar vid hanteringen av arbetslöshetsersättningen. Vid studier av de ovan redovisade alternativa ansökningsformerna har utredningen funnit att dessa är klart effektivare än den nuvarande manuella ansökningsformen och behäftade med färre felaktigheter samt minst lika säkra. Regeringen delar utredningens bedömning att det är angeläget att de elektroniska ansökningsformerna utvecklas.

När det gäller den närmare regleringen har utredningen ansett att den nuvarande utformningen av 47 § ALF i vart fall inte tillåter ansökningsformer som telekassakort, dvs. som är röststyrda. Kravet på skriftlighet kan svårligen anses omfatta en sådan form. Regeringen anser i likhet med utredningen att 47 § ALF bör ändras så att möjligheterna att använda sig av nya ansökningsformer såsom telekassakort inom försäkringen inte hindras. Även om mycket talar för att det lagstadgade kravet på skriftlighet inte utgör något hinder för användningen av e-kassakorten

bör därför kravet på skriftlighet tas bort ur 47 § ALF. En sådan ändring skulle därmed innebära att en ansökningsform som t.ex. telekassakort kan accepteras. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör dock lämna närmare föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

8 Förslagets ekonomiska konsekvenser

Den nuvarande tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen hanteras, som redovisats tidigare, av AMS. Vid myndigheten finns en särskild Försäkringsenhet där tillsynsfrågorna handläggs (se avsnitt 4). Vid enheten finns resurser motsvarande 33 årsarbetare. Den totala kostnaden för enheten beräknas i 2001 års kostnadsläge till 22,7 miljoner kronor inklusive vissa overhead-kostnader som inte direkt disponeras av enheten. Av dessa 22,7 miljoner kronor utgör 14,9 miljoner kronor kostnader för tillsyn över arbetslöshetskassorna och 4,5 miljoner kronor kostnader för den verksamhet som följer av medlemskapet i EU samt annan internationell verksamhet. Resterande ca 3,3 miljoner kronor utgör kostnader för löne- och ekonomitjänster och drift och underhåll av IT-system, varav 2,6 miljoner kronor är en engångsvis utvecklingskostnad för IT-system under 2001.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen föreslås ta över i stort sett alla de uppgifter som ligger på AMS Försäkringsenhet. Som tidigare redovisats innefattar tillsynen och därmed sammanhängande frågor regelgivning, registrering och godkännande, verksamhetskontroll samt verksamhetsanalys.

Förutom dessa tillsynsuppgifter sköter Försäkringsenheten utbetalningen av statsbidrag till arbetslöshetskassorna och utfärdandet av EU-intygen E 301 (sammanläggning av försäkrings- och arbetsperioder i olika länder) och E 303 (arbets sökande i andra länder med bibehållen arbetslöshetsersättning) samt utländska ärenden av internationell karaktär som har anknytning till arbetslöshetsförsäkringen. Utbetalningen av statsbidrag sysselsätter 1 årsarbetare och verksamheten som följer av medlemskapet i EU m.m. 7 årsarbetare.

Samtliga de nu nämnda uppgifterna utom själva den faktiska utbetalningen av statsbidrag till arbetslöshetskassorna tas över av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Att inte föra över själva utbetalningen av statsbidrag till den nya myndigheten motiveras, som framgår av avsnitt 5.3, dels med att utbetalningen inte innefattar sådana moment som är av tillsynskaraktär, dels med att AMS från och med budgetåret 2001 disponerar det anslag från vilket utbetalningarna görs även för andra ändamål, t.ex. för aktivitetsstöd. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen skall dock i sin granskningsverksamhet också kontrollera att utbetalningarna och dokumentationen för dem är korrekta.

AMS har även IT-system som har direkt koppling till arbetslöshetsförsäkringen. Det gäller AKREG, som är ett register över arbetslöshetskassor som AMS är ålagd att upprätthålla, STEAK, som är ett system för utbetalning av statsbidrag till arbetslöshetskassorna och AKSTAT (som i ny version kommer att benämnas ASTAT) som innehåller de statistik-

uppgifter som arbetslöshetskassorna är ålagda att lämna till AMS. Kostnaderna för dessa system beräknas för 2001 uppgå till 3,1 miljoner kronor, varav cirka hälften är kostnader för drift och löpande underhåll och hälften utvecklingskostnader nedlagda under 2001. Av dessa system bör ansvaret för AKREG föras över till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Vad gäller AKSTAT har AMS påpekat att driften av systemet av rationalitetsskäl kan ligga kvar hos AMS. Det skulle medföra stora kostnader att bygga upp databasen på nytt i en ny miljö. Regeringen delar denna uppfattning och anser att själva driften av systemet skall ligga kvar på AMS men att Inspektionen skall ersätta AMS för driften. Kostnaderna för drift och underhåll av de båda systemen kan beräknas till 800 000 kronor per år.

Kostnaderna för AMS tillsyn över arbetslöshetskassorna finansieras över AMV:s förvaltningsanslag, anslaget 22.1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader inom Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Kostnaderna för tillsynen finansieras delvis med medel från inflytande socialavgifter (arbetsmarknadsavgifter) enligt lagen (2000:981) om fördelning av socialavgifter. I 9 § nämnda lag sägs bl.a. att arbetsmarknadsavgifter skall finansiera kostnader för tillsyn av utbetalning av arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Hur mycket som skall föras till staten varje år bestäms av riksdagen efter förslag av regeringen i budgetpropositionen. För innevarande år uppgår beloppet till 15,2 miljoner kronor. Någon ändring i denna ordning föreslås inte här.

Finansieringen av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen bör också ske över ett ramanslag på statsbudgetens utgiftssida som disponeras av myndigheten.

Det totala resursbehovet för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen uppskattar regeringen till 33–35 miljoner kronor i 2002 års kostnadsläge. Det exakta beloppet kommer den organisationskommitté som regeringen kommer att tillsätta för inrättandet av den nya myndigheten få i uppdrag att beräkna. Regeringen återkommer till riksdagen med de anslagskonsekvenser som förslagen i denna proposition medför i höstens budgetproposition. I föreliggande proposition föreslås inte några anslagsförändringar.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ansvaret för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen övergår från AMS till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen den 1 januari 2003. De föreslagna ändringarna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor träder i kraft samma dag utom vad gäller ändringen i 47 § lagen om arbetslöshetsförsäkring om sloandet av skriftlighetskravet vid ansökan om arbetslöshetsersättning som träder i kraft redan den 1 augusti 2002.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har berört förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Ett överförande av ansvaret för tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen från AMS till en ny myndighet bör

ske vid ett årsskifte av bl.a. budgettekniska skäl. Under förutsättning av att riksdagen fattar beslut under våren 2002 om erforderliga lagändringar är det möjligt att föra över ansvaret för tillsynen till Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vid årsskiftet 2002/2003.

De förslagna ändringarna i ALF och LAK bör träda i kraft den 1 januari 2003 utom vad gäller viss del av 47 § ALF. Den sistnämnda lagändringen avser slopandet av skriftlighetskravet vid ansökan om arbetslöshetsersättning och har ingen direkt koppling till tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen. Den ändringen bör träda i kraft redan den 1 augusti 2002.

Själva inrättandet av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen bör rent praktiskt skötas av en organisationskommitté som tillsätts av regeringen.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

47 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.2.

Av *första stycket* framgår att en ansökan om arbetslöshetsersättning skall göras hos arbetslöshetskassan. Bestämmelsen har ändrats så att kravet att en sådan ansökan skall göras skriftligen har tagits bort.

Ett nytt *tredje stycke* har införts vari framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur en sådan ansökan skall gå till. Föreskrifterna kan t.ex. innehålla uppgifter om ansökningsformulärs utformning eller vilket ansökningsförfarande som en sökande kan använda sig av när ansökan skall lämnas till arbetslöshetskassan. Föreskrifterna kan avse att en ansökan kan ske både genom en traditionell skriftlig ansökan men även genom en elektronisk ansökan i form av e-kassakort eller telekassakort.

10.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

47 §

Ändringen innebär att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar uppgiften att fastställa formulär för arbetsgivarintyg vilket tidigare ombesörjts av AMS.

48 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.1.

I paragrafen har ordet "Arbetsmarknadsstyrelsen" bytts ut mot "Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen". Ändringen är föranledd av att inspektionen övertar AMS uppgift att utfärda intyg i fråga om ärenden som avser rätt till bibehållen ersättning när sökanden söker arbete i något annat EU-eller EES-land eller i Schweiz.

48 e §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.3

Paragrafens lydelse med tidigare innehåll återfinns i en ny paragraf, 48 f §.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för AMS och länsarbetsnämnderna gentemot Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen. Uppgifter som har betydelse vid tillsynen av ärenden om arbetslöshetsersättning skall lämnas ut till inspektionen. Uppgiftsskyldigheten innebär att någon sekretessprövning inte behöver göras i ärenden om arbetslöshetsersättning enligt 7 kap. 10 § sekretesslagen (1980:100) (se 14 kap. 1 § sekretesslagen).

48 f §

Paragrafen är ny. Den innehåller vad som tidigare behandlades i 48 e §. Ett tillägg har gjorts om att regeringen även meddelar föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas ut enligt 48 e §.

51, 52, 54, 57, 59 och 66 §§

Bestämmelserna har översiktligt behandlats i avsnitt 5.2.

Ändringarna innebär att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar uppgifter om överklagande (51, 54 och 59 §§ och konsekvensändringar i 52 och 57 §§) samt att handha anmälan om fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning (66 §) vilka tidigare ombesörjts av Arbetsmarknadsstyrelsen.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

5–7, 12, 13, 15, 17, 19, 43, 46, 50, 53, 64, 71, 84 och 89–92 §§

Bestämmelserna har behandlats översiktligt i avsnitt 5.2.

Ändringarna innebär att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen från AMS övertar uppgifter om; stadgars innehåll (5 §), vilken verksamhet arbetslöshetskassor bedriver (6 §), förfarandet vid registrering av arbetslöshetskassor (7, 12 och 13 §§), arbetslöshetskassornas ledning (15, 17 och 19 §§, medlemsavgifter (43 och 46 §§), föreningsstämmor (50, 53 och 64 §§), bokföring och redovisning (71 §), fusion (84 §) och tillsyn (89–92 §§).

94 §

Bestämmelsen har översiktligt behandlats i avsnitt 5.2.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om situationer när återkrav av statsbidrag kan komma i fråga. En arbetslöshetskassas beslut om ersättning kan bli föremål för återkrav om beslutet strider mot bestämmelserna i ALF eller LAK eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter. Ändringen innebär att det felaktiga beslutet inte längre behöver uppenbart strida mot bestämmelserna för att återkrav av statsbidrag skall kunna komma i fråga. I andra stycket har även ändring gjorts som innebär att Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen övertar AMS uppgift att besluta om återkrav.

97–100, 103, 104, 107 och 109 §§

Prop. 2001/02:151

Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 5.2.

Paragraferna har ändrats så att frågor som rör överklagande nu i stället avser Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i konsekvens med att AMS ansvar för tillsynen över arbetslöshetskassorna övertas av inspektionen.

Sammanfattning av promemorian Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2001:75)

Prop. 2001/02:151

En tjänstemannagrupp inom Näringsdepartementet har utarbetat ett förslag till hur tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen kan hållas samman i en från Arbetsmarknadsverket (AMV) fristående myndighet. Bakgrunden till förslaget är att regeringen i propositionen 1999/2000:139 En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring påtalat brister i hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen och att rättssäkerheten inom försäkringen måste öka. Regeringen uttalade då också att den skulle utreda möjligheterna att samla tillsynen i en egen myndighet som är fristående från AMV och att den senare skulle återkomma till riksdagen i denna fråga.

I promemorian föreslås att tillsynen över alla delar i arbetslöshetsförsäkringen hålls samman hos en från berörda parter fristående myndighet, i fortsättningen benämnd tillsynsmyndigheten, för att öka rättssäkerheten och säkra likabehandlingen av de försäkrade samt för att stärka legitimiteten i försäkringen.

I relation till nuvarande tillsyn över arbetslöshetskassorna föreslås organisatoriskt och innehållsmässigt små förändringar eftersom den nya tillsynsmyndigheten föreslås överta, med undantag för utbetalningen av statsbidragen, samtliga av Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) nuvarande arbetsuppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. I samband därmed föreslås en ändring avseende AMS möjlighet att enligt 94 § LAK återkräva statsbidrag endast om beslutet om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) *uppenbart* strider mot ALF, LAK eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter för att därmed förstärka principen om likabehandling och värna om den enskildes rättssäkerhet.

När det gäller den nya tillsynsmyndighetens uppgifter gentemot myndigheterna inom AMV föreslås att den skall

- granska AMV:s rutiner för hantering vid arbetsförmedlingen av ärenden om arbetslöshetsersättning,
- granska handläggningen vid arbetsförmedlingen av ärenden gällande arbetslöshetsersättning samt
- för AMS påtala de brister som tillsynsmyndigheten har funnit vid sin granskning inom AMV varefter AMS för tillsynsmyndigheten och regeringen skall redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av vad tillsynsmyndigheten har påtalat.

Den nya tillsynsmyndigheten föreslås vidare få meddela föreskrifter för verkställigheten av LAK och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. Föreskrifter för verkställigheten av ALF och förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring föreslås få meddelas dels av AMS och dels av tillsynsmyndigheten. Förslagen innebär inte några inskränkningar vad gäller AMS uppföljningsansvar som central förvaltningsmyndighet och chefsmyndighet i förhållande till länsarbetsnämnderna.

Den nya tillsynsmyndigheten föreslås inrättas som ett enrådighetsverk med ett insynsråd och med en generaldirektör som chef.

Ansvaret för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen föreslås övergå från AMS till den nya tillsynsmyndigheten den 1 januari 2003.

Kravet i 47 § ALF om att en ansökan om ersättning skall göras skriftligen föreslås slopat från och med den 1 juli 2002. Prop. 2001/02:151

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs att i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att i 5–7, 12, 13, 15, 17, 19, 43, 46, 50, 53, 64, 71, 84, 89–92, 97–100, 103, 104, 107 och 109 §§ ordet ”Arbetsmarknadsstyrelsen” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”Tillsynsmyndigheten” i motsvarande form,

dels att 94 § skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

94 §

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

I frågor om återkrav beslutar *Arbetsmarknadsstyrelsen*. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning *uppenbart* strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Om en arbetslöshetskassa har fått statsbidrag utan att vara berättigad till det eller har fått för stort bidrag, skall kassan betala tillbaka bidraget.

I frågor om återkrav beslutar *Tillsynsmyndigheten*. Grundas återkravet på att beslut om ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring är felaktigt, får dock statsbidraget återkrävas endast om beslutet om utbetalning av ersättning strider mot den lagen, denna lag eller med stöd av dessa lagar meddelade föreskrifter.

Vid återkrav får beloppet jämkas eller, om det finns synnerliga skäl, helt efterges.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Härigenom föreskrivs att i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring dels att i 48, 51, 52, 54, 57, 59 och 66 §§ ordet "Arbetsmarknadsstyrelsen" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "Tillsynsmyndigheten" i motsvarande form,

dels att 47 skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 48 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Ansökan om ersättning görs *skriftligen* hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av *Arbetsmarknadsstyrelsen*.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Ansökan om ersättning görs hos arbetslöshetskassan. Till ansökan skall fogas intyg av arbetsgivaren om den sökandes arbetsförhållanden samt de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Kan ett sådant intyg bara skaffas med stora svårigheter, får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. Arbetsgivare skall på begäran utfärda intyget enligt formulär som fastställts av *Tillsynsmyndigheten*.

Intyg och övriga uppgifter skall förvaras bland kassans handlingar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får lämna närmare föreskrifter om ansökan om ersättning hos arbetslöshetskassan.

48 f §

AMS och länsarbetsnämnderna skall till Tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som har betydelse för tillsynen över ärenden om arbetslöshetsersättning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002 i fråga om 47 § och i övrigt den 1 januari 2003.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (000:00) om behandling av personuppgifter i arbetsmarknadspolitiska verksamheten skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Riksförsäkringsverkets, de allmänna försäkringskassornas, Centrala studiestödsnämndens och arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om kontroll och förmåner, ersättningar och andra stöd, *samt*

2. Riksskatteverkets och skattemyndigheternas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt.

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Riksförsäkringsverkets, de allmänna försäkringskassornas, Centrala studiestödsnämndens och arbetslöshetskassornas verksamhet, som underlag för beslut om kontroll och förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Riksskatteverkets och skattemyndigheternas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt, *samt*

3. *Tillsynsmyndighetens verksamhet för tillsyn av ärenden om arbetslöshetsersättning.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

² En ny lag föreslås i promemorian – Behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten – DS 2001:67.

Remissinstanserna

Prop. 2001/02:151

Justitieombudsmannen
Kammarrätten i Jönköping
Länsrätten i Stockholms län
Justitiekanslern
Riksrevisionsverket
Arbetsmarknadsstyrelsen
Statskontoret
Ekonomistyrningsverket
Svenska kommunförbundet
Landstingsförbundet
Svenskt Näringsliv
Landsorganisationen i Sverige (LO)
Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
Företagarnas Riksorganisation (FR)
Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO)
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Vidare har Småföretagarnas arbetslöshetskassa avgivit yttrande.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, Sommestad

Föredragande: statsrådet Rosengren

Regeringen beslutar proposition 2001/02:151 Tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag (1997:238) om
arbetslöshetsförsäkring

48

Lag (1997:239) om
arbetslöshetskassor

6, 15, 17, 71, 90